

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

LETO XII./ŠTEVILKA 28

CELOVEC, DNE 14. JULIJA 1960

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

CENA 2.— ŠILINGA

Letno poročilo Slovenske gimnazije

Šolsko leto je končano, šole in dijaški domovi so se izpraznili. Mladina je odšla na svoje domove, da uživa — povečini z dobrimi redi zaslužene počitnice. Tudi državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence v Celovcu je zaprla svoja vrata.

Iz Letnega poročila 1959/60 Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence povzemamo nekaj podatkov za tiste, ki jim letno poročilo ne bo prišlo v roke, da jim prikažemo delo tega učnega zavoda pod vodstvom ravnatelja, višjega študijskega svetnika dr. Joška Tischlerja. Šola si je v treh letih svojega delovanja pridobila ne le zaupanje in hvaležnost staršev, ki so vanj vpisali svoje otroke, temveč tudi priznanje nadzornih oblasti, pa celo avstrijske javnosti, kar je prišlo do izraza ob priliki nedavnega šolskega koncerta.

Po zaključnem vpisovanju in sprejemnih izpitih lani v jeseni je gimnazija štela 183 učencev, med njimi 125 fantov in 58 deklet. Tvorili so pet razredov. V 1. razredu je bilo 52 učencev (40 fantov in 12 deklet), tako da je moral biti deljen v dve paralelki, v 2. razredu 37 učencev (20 fantov in 17 deklet), v 3. razredu 42 učencev (31 fantov in 11 deklet), v 4. razredu 30 učencev (20 fantov in 10 deklet), v 5. razredu pa 22 učencev (14 fantov in 8 deklet).

V uradnem listu zveznega prosvetnega ministrstva je bila dne 17. 7. 1957 objavljena uredba, ki določa, da se vodi slovenska srednja šola v Celovcu po učnem načrtu realne gimnazije, po potrebi pa tudi po učnem načrtu klasične gimnazije. Ta potreba je nastala zaradi tega, ker se je devet dijakov v petem razredu prijavilo za grščino in 13 za angleščino. Na Slovenski gimnaziji sta od petega razreda torej zastopana oba tipa gimnazije, realna in klasična gimnazija. Realna gimnazija posveča pažnjo naravoslovnim predmetom, klasična pa starodavnim jezikom (latinščini in grščini). Na slovenski gimnaziji imata oba oddelka (klasični in realni) skupni pouk, le grščino obiskujejo »klasični« posebej, angleščino pa »realni« posebej. Za študij grščine se ponavadi odločajo tisti dijaki, ki nameravajo po maturi oditi v bogoslovje ali hočejo kasneje na univerzi študirati klasične jezike, medicino, pravo in zgodovino.

V vseh razredih šole pa je predviden enakomeren pouk iz slovenščine in nemščine. Prosvetno ministrstvo na Dunaju je že odredilo otvoritev 6. razreda prihodnjega jesen. Nadalje je določilo, da bo od prihodnjega leta naprej mogoč v šestem, sedmem in 8. razredu pouk ruščine, in sicer bo prostovoljni predmet.

Poleg obveznih predmetov so se pa na gimnaziji že v minulem letu učili tudi raznih prostih predmetov in sicer stenografije ter petja. Ker na šoli sami ni bilo na razpolago primerne dvorane za zborovsko petje, je ravnateljstvo s sporazumom z vodstvom Mohorjevega doma dobilo na razpolago v Mohorjevi hiši potreben prostor za vaje.

Dijaki slovenske srednje šole so se udeleževali pri raznih nagradnih natečajih in športnih tekmah. Priredili so med drugim tudi lastni športni dan, kot izhaja iz poročila profesorja M. Kuppra.

Slovenski študentje so tudi pridno prebirali knjige iz po deželnem šolskem svetu odobrene knjižnice na šoli. Iz poročila kustosa knjižnice prof. Fr. Inzka izhaja, da so tako fantje in dekleta prebrali po dve ali več knjig na leto. Že kar v prvem razredu je najprijadnejši dijak prebral 7 knjig, v naslednjih razredih pa 12 do 18.

Iz letnega poročila končno izhaja, da so gimnazijo večkrat nadzorovali predstavniki

Kaos v srcu Afrike

Dne 30. junija je belgijski Kongo, dežela ob reki Kongu v srednjewpadni Afriki, ob ekvatorju, ki je 30 krat večja kot Avstrija, ima pa samo 14 milijonov prebivalcev, nenadoma dobila samostojnost. Belgijci, ki so od leta 1876 vladali obširno deželi, kot osebno posest belgijskih kraljev, so pod pritiskom zahtev domačinov črncev predali oblast novoizvoljenim zastopnikom prebivalstva. Toda samo 10 dni so se domačini Konga veselili novopridobljene neodvisnosti. Med črnsko vojaščino je izbruhnila vrsta uporov, ki so pretresli novo državno tvorbo do temeljev ter jo pahnili v popolno zmedo. Predsednik republike Kasabubu ter vlada ministrskega predsednika Lulumba popolnoma izgubila vajeti.

Najbogatejša provinca dežele, Katanga, kjer se nahajajo veliki rudniki bakra, kobalta in kadmija ter najbogatejša ležišča uranove rude na svetu in celo diamantov, se je odcepila ter proglasila samostojnost. Črnska soldateska je pa v izbruhu sovraštva proti Evropejcem začela napada-

ti v Kongu živeče belce, predvsem Belgijce, ter posiljevati ženske ter moriti vsevprek. Niti samostanom ženskih redov niso prizanesli. Med drugim je pod streljanimi črnskih vojakov padel tudi italijanski konzul v mestu Elisabethville. Evropejci beže iz Konga kakor pač morejo. Belgija, Francija, Italija, Anglija in vrsta drugih držav je svetovala svojim državljanom, da deželo čimprej zapustijo.

Grozna poročila Konga navdajajo s skrbjo ne le svoje tistih v Evropi, ki imajo svoje v nesrečni deželi, temveč tudi vlade veseli. S prenatrženim odhodom Belgijcev iz Konga je v srcu Afrike nastalo ognjišče nemira. Nad osemdesetletno kolonialno gospodstvo Belgijcev se končuje v krvi in trpljenju. Zaradi nastale zmešnjave bodo pa trpeli ne le Evropejci ampak tudi domačini sami.

Po eni strani se maščujejo Belgijcem napake njihovega kolonialnega sistema, ker oni niso pravočasno spoznali, da se doba kolonializma tako ali tako bliža h koncu

Preganjanje vere v Češkoslovaški ne ponehuje

Vatikansko mesto (AI). »L'Osservatore Romano« prinaša članek ob petnajstletnici »osvoboditve« Čehov in Slovkov po Sovjetih in pravi, da so ob tej priliki razglasile češkoslovaške komunistične oblasti amnestijo za politične jetnike, morda tudi za katere take, ki so jih ta leta obsodili samo po policijskem postopku, kakor je to splošna navada v komunističnih državah, ne da bi jih postavili pred redno sodišče.

»Kakor trdijo,« pravi vatikansko glasilo, »bo prišlo iz ječe kakih 29.000 ljudi, pod pogojem, da se v prihodnjih desetih letih ne bodo z ničemer pregrešili. Med njimi naj bi bilo tudi nekaj škofov, duhovnikov in redovnikov.« List omenja pri tem škofa iz Čeških Budjevic, iz Litome-

řic, generalnega vikarja iz Olomouca, pomoznega škofa iz Spiča ter škofa in pomožnega škofa iz Přešova. Nihče pa ne pove ničesar o praškem nadškofu msg. Beranu, ki so ga obsodili policijsko in ga zaradi njegove neodjenljivosti odstranili iz Prage, ne da bi kdo vedel, kje je. Slišati je, da so nanj pritiskali, naj bi napravil stvari, ki jih po vesti ne more.

Tako imenovana svoboda, ki jo bodo deležni češki izpuščeni škofje, je posebne vrste. Prepovedano jim je, da bi se vrnili v svoje škofije in ne smejo opravljati svojih pastirskih in duhovskih poslov. Tudi če se bo stanje za nje samo malce izboljšalo, bo Cerkev še naprej zatirana ter izročena na milost in nemilost komunistični vladi.

Zveza slov. absolventov visokih, srednjih in višjih strokovnih šol
vabi na

sestaneke slovenskih izobražencev

v torek, dne 19. julija t. l. v Selah.

Predavanja bodo v prosvetnem domu, družabni večer pa v gostilni pri Mažeju.

Ob 9. uri: maša, od 10. ure naprej pa predavanja.

Ob 17. uri: literarna ura: Iz svojih del berejo koroški pesniki in pisatelji.

Ob 20. uri: družabni večer. Nastopijo selski pevci.

Prometne zveze v Sele: Iz Celovca vozi od postaje pred glavnim kolodvorom (Hauptbahnhof) oz. Kardinalsplatz vsako uro avto v Borovlje.

Iz Borovelj vozi omnibus ob 9h, 14,10h in 19h;

iz Sel v Borovlje pa ob 10,10h in 16,10h.

Za sestanek se ni treba prijaviti, kosili in večerjali bomo v gostilni.

Na sestanek so vabljeni vsi slovenski izobraženci neglede na to ali so člani Zveze ali ne. Še prav posebno pa vabimo gg. bogoslovce in akademike z Dunaja in Gradca ter maturante raznih srednjih šol.

Na veselo svidenje!

višjih šolskih oblasti, med njimi deželni nadzornik za srednje šole dr. Arnold, prelat dr. Blüml, ki je pristojen za verouk, ter razni strokovni inspektorji. Gimnazijo je obiskal tudi deželni glavar g. Ferdinand Wedenig, ki je predsednik deželnega šolskega sveta ter nagovoril mladino v obeh jezikih.

Društvo staršev je pomagalo gimnaziji z nakupom raznih knjig, učnih pripomočkov ter z znatnim denarnim prispevkom tudi podprlo izdajo Letnega poročila. Iz Amerike pa je direktor muzeja dr. Rajko Ložar naročil za 100 dolarjev raznih učil.

Letno poročilo vsebuje več znanstvenih

in informativnih prispevkov članov profsorskega zbora, med katerimi velja posebno omeniti razpravo o hišnih imenih prof. dr. Feiniga ter študijo prof. dr. Cigana o slovenski ljudski pesmi v Rožu.

Letno poročilo je verno ogledalo življenja in dela Slovenske gimnazije v minulem letu. Kljub uradni stvarnosti pa vprav obilica podatkov priča o velikem delu, ki ga je ta učni zavod v minulem letu opravil ter o pravilnosti njegove zasnove, o njegovi potrebnosti, pa tudi o njegovi življenjski moči, ki izvira iz ljubezni do mladine, iz požrtvovalnosti in strokovnega znanja vzgojiteljev, ki na njej delujejo.

ter niso izsolali črncev za prevzem oblasti. Država, ki ima 14 milijonov prebivalcev, ima morda vsega skupaj 30 akademsko izobraženih ljudi. Belgijci so sicer učili črnce brati in pisati, niso jim pa dovoljevali obiska višjih šol ter opravljanja višjih upravnih služb.

Tudi v vojaških in policijskih četah, katerih moštvo je bilo v celoti sestavljeno iz črncev, so leti smeli napredovati samo za podčastnike, dočim so vsi častniki bili Belgijci. Ti oddelki, ki bi morali biti steber miru in varnosti države, so po proglasitvi neodvisnosti prvi obrnili orožje proti svojim belgijskim predstojnikom.

Po drugi strani so črnski politični agitatorji, ki so z nemiri zadnjih let prisilili Belgijce k prepustitvi oblasti, sedaj morali sprevideti, da znanje branja in pisanja sicer zadostuje za politično agitacijo, ne pa za vladanje. Patrice Lulumba, ministrski predsednik prve neodvisne vlade, je bil prej nižji poštni uradnik. Izkazal se je kot izvrsten politični agitator, po prevzemu vlade je pa docela odpovedal.

V zadnjem trenutku, ko ni vedel več kaj in kako, je Lulumba zaprosil Združene države, da pošljejo svoje čete v Kongu za vdrževanje reda, čeprav bi v smislu pogodbe lahko pozval na pomoč Belgijo. Ameriška vlada pa okleva, kajti nerada bi se s prevzemom tako zavoženega položaja zapletla v avanture v Afriki. Po drugi strani pa mora gledati, da je ne prehitijo Moskva in vskoči v nastalo praznino. Zato je izjavila, da bo nudila vladi Konga pomoč le v primeru, ako jo zato pooblastijo Združeni narodi.

- K R A T K E V E S T I -

Sestrelitev ameriškega letala v »teritorialnih vodah« Sovjetske zveze pri polotoku Kola je po 14-dnevem molku naznanila vlada v Moskvi. Istočasno je poslala vladam Združenih držav, Velike Britanije in Norveške protestno noto zaradi »kršenja suverenosti« ameriških vohunskih letal, ki uporabljajo pri tem angleška in norveška letališča. Hruščev je takoj po povratku z obiska v Avstriji naznanil, da so od šestih članov posadke rešili dva, ki bosta postavljena pred sodišče, dočim so ostali utonili v valovih obenem s sestreljenim letalom vred. Washingtonska vlada je pa sestrelitev letala označila kot kršitev svobodne plovbe po zraku, kajti letalo ni preletelo meje sovjetskega ozemlja in tudi ni imelo vohunskih nalog, ampak kartografske, to je zbiranje podatkov za risanje zemljevidov, seveda izven Sovjetske zveze. Sam Hruščev se je zapletel v protislovja, kajti dejal je, da kot poroča tudi celovška »Neue Zeite«, bi Sovjetska zveza »odgovorila« z raketnim napadom proti angleškim in norveškim bazam šele, ko bi ameriško letalo nevesnično vdrlo v sovjetsko ozemlje, s čimer je priznal, da letalo ob času sestrelitve pravzaprav še ni bilo nad sovjetskim ozemljem. Očitno ima Moskva namen oplašiti zavestne Združene države v Evropi z raketnimi grožnjami.

Papež Janez XXIII. je izjavil, da bodo priprave za vesoljni cerkveni zbor sicer dolge in skrbne, vendar bodo predvidoma v dveh letih zaključene, nakar se bodo zbrali škofje vsega katoliškega sveta v Rimu, da razpravljajo o možnosti združitve vseh, predvsem pa vzhodnih kristjanov z rimsko Cerkvijo.

Zasutih je bilo 45 rudarjev 300 metrov pod zemljo v podržavljenem premogovniku »Six Bells« pri mestu Amortillery na Angleškem. Nesrečo je povzročila eksplozija janskega plina. Reševalci so po obupnih naporih mogli izkoptati le mrtvece.

Plastična varovala za kometce, ki so zlasti primerna za vztrajne kvatropirce, je začela prodajati neka trgovina v Rio de Janeiru.

Politični teden

Po svetu ... in pri nas

... v znamenju »Tetra Hruščev«

Dober teden je bila Avstrija pozorišče igre, katero je pozorno zasledoval ves svet. Glavni in edini »junak« predstave je bil Nikita Sergejevič Hruščev, ministrski predsednik Sovjetske zveze in generalni tajnik sovjetske komunistične stranke ali skratka »rdeči car«. V Avstrijo je prišel kot državni gost, kot predstavnik ene izmed obeh največjih velesil sveta.

Uradno se je glasilo, da Hruščev s tem samo vrača obiske, ki sta mu jih lani opravila v Moskvi naš zvezni kancler ing. Raab in podkancler dr. Pittermann, ker pač vljudnost in mednarodni protokol zahteva, da se obiski vračajo.

Dva namena

Toda kmalu se je pokazalo, da Nikito niso privedla v Avstrijo zgolj pravila mednarodne vljudnosti in diplomatskega protokola, na katere se poživlja, kar je že večkrat z dejanji pokazal. On je uporabil svoj obisk v dvojni namen: na nevtralnih tleh Avstrije je grmel proti sosedom naše države, ki so včlenjeni v zapadni blok in drugič: povsod je imel časa za krepitev avstrijskih komunistov.

Tako se je njegovo krožno potovanje po Avstriji spremenilo v propagandni pohod proti Zapadu, bilo je zgolj novo dejanje v hladni vojni, ki divja po koncu »vroče«, od leta 1945 naprej.

Napadi na sosedo in Ameriko

Ob vsaki priložnosti je Hruščev napadal Združene države, posebno pa ameriškega predsednika Eisenhowerja, prizanašal pa ni sploh nobenemu. V nekdanjem nacističnem koncentracijskem taborišču Matthausen je napadel zapadnonemškega kanclerja Adenauerja ter ga primerjal s Hitlerjem, postrani pa se je obregnil tudi nad Avstrijo samo, češ, da naj njeni nacisti ne mislijo na kak Anschluss, kajti če nihče drugi, bo Sovjetska zveza z dejanji čuvala avstrijsko suverenost in nevtralnost.

V Celovcu je napadel Italijo, češ, da so raketne baze, ki jih imajo Amerikanci v Severni Italiji, nevarnost za avstrijsko nevtralnost in da mora Avstrija vplivati na svojo južno sosedo, da naj prežene Amerikance z njihovimi raketami vred iz svojega ozemlja. Da pa ljubezen Hruščeva do Avstrije ne gre zelo daleč, se je pokazalo, ko so ga avstrijski novinarji vprašali, kaj misli o Južni Tirolski (kjer so baje tudi ameriška raketna oporišča) pa je Hruščev previdno dejal, da si glede te zadeve še ni na jasnem.

Ko je prišel na Dunaj, se je od celotne Avstrije poslovil z velikim govorom v televiziji, kjer je hvalil življenje v Sovjetski zvezi kot da bi bil to pravi raj na zemlji. Govor je prenašala celotna evropska televizijska mreža (Eurovision) in treba je priznati, da je Hruščev imel redkokdaj tako izborno, vso Evropo obsegajočo brezplačno propagandno tribuno na nevtralnih tleh.

Samo tovariš in samo za tovariše

Poleg velike politike pa Hruščev ni zamenjal domačih zadev. Povsod, kamor je prišel, je našel čas za sprejemanje krajevnih komunističnih veljakov. Celo v Beljaku, kjer se sploh ni gnil iz hotela, je kljub obilnemu delu sprejel tamošnje krajevno vodstvo avstrijske komunistične stranke. V Celovcu pa se je posebej ustavil na Novem trgu v senci zmaja, da sprejme poklonstvo svojih zvestih somišljenikov v našem mestu. Ker pa je teh bolj malo, so večino tvorili radovedneži in taki, ki so iz neke naivne romantike prišli tja in celo nosili slovenske napise ter vpili »Živio«. Vendar so do Hruščeva prišli samo pravi prekaljeni avstrijski komunisti, ki so govorili nemško in rusko. Od slovenskih sopotnikov pa nihče ni bil deležen »bratskega« objema Hruščeva. To si naj zapomnijo tisti, ki jih bodo komunisti pri prihodnjih volitvah zopet snubili za glavo.

Po obilnem kosilu pri Moserju in večurnih pogovorih s krajevnimi veljaki vladnih strank ob dobri kapljici in v najboljšem prijateljstvu pa se mu je naenkrat spet hudo mudilo v Gradcu. V brzem tempu se je odpeljal skozi Velikovec po Podjuni naprej mimo skupin, ki bi ga tudi rade pozdravile in mu morda kaj zapele,

vendar »rdeči car« ni imel časa zanje. Tudi ni slišal, kaj so vpile. Pač pa je v Gradcu pred hotelom Daniel, koj ko je zagledal skupino ljudi s komunističnimi zastavicami, naravnost »ušel« svojim čuvajem ter se pomešal med rdeče tovariše, se z njimi rokoval, božal otroke in zbijal šale.

Brez dvoma je bil obisk Hruščeva svetovni dogodek, ki je Avstrijo bolj pritisnil v ospredje, kot ji je to bilo ljubo. Pokazal je tudi, da je mednarodni komunizem tudi v Evropi nevarna sila. Istočasno, ko se je Hruščev sprehajal po Solnograški in Koroškem, so v sosednji Italiji izbruhnili siloviti nemiri, ki jim šibka vlada Tambroni-ja ni bila kos. Velike demonstracije od Genove na severu, preko Emilije v Srednji Italiji, ki je znana kot »rdeča trdnjava«, pa prav do Sicilije, otoka pri peti italijanskega škornja, so pokazale vsemu svetu, da je komunistična stranka v Italiji še vedno tako močna, da lahko, kadar le hoče, do temeljev pretrese demokracijo ureditev države. V velikih demonstracijah je bilo ubitih 11 ljudi, ranjenih pa je bilo nad 500. Čim je Hruščev odšel iz Avstrije, so se nemiri v Italiji polegali.

Protesti dežujejo na Dunaj

Obisk Hruščeva je prinesel Avstriji več protestov. Ameriški poslanik je sporočil avstrijski vladi, da se zaradi žalitev, ki jih je Hruščev izrekel na račun Amerike in predsednika Eisenhowerja, ne bo udeležil nobenega diplomatskega sprejema na čast sovjetskemu gostu, zapadnonemški poslanik pa je vložil formalno protestno noto in zahteval, da se avstrijska vlada izjavi proti Hruščevu. Papeški nuncij pa je odšel v Rim na poročanje.

Kot običajno, so bili zopet Nemci tisti, ki so najbolj nerodno odgovorili na izzivanja Hruščeva. Zapadnonemški kancler Adenauer postaja že res star, kajti minulo nedeljo je na zborovanju pregnanih vzhodnih Prusov govoril tako, da ga je Hruščev moral res biti vesel, kajti potrdil je, da so Nemci res nepoboljšljivi. Zahteval je povratek Vzhodne Prusije, ki je bila leta 1945 razdeljena med Poljsko in Sovjetsko zvezo. Celo Angleži, ki jim gostovanje Hruščeva ni bilo pogodu, so ta nastop Adenauerja odklonili. Londonski »Times« ga je označil kot »neprijeten spomin na velikonemški nacionalizem, za katerega v da-

KULTURNI OBZORNIK

Shakespearejeve „Vesele žene“ v Brežah

Neumorni breški igralci so poskrbeli letos kot že tudi zadnja 4 leta za dvakratno umetniško presenečenje: pred tedom so se predstavili občinstvu z uspešno prireditvijo Schillerjevih »Razbojnikov«, zdaj so pa prijetno iznenadili s Shakespeareovimi »Veselim žensami vindsorskimi«.

Ze seznam dosedanjih prireditev, pri katerih je Shakespeare v enajstih letih s petimi deli na prvem mestu, kaže lep nivo in zahteva visoko znanje igralcev.

Glavna oseba komedije je plemič John Falstaff, ki je zaradi svojega lahkotnega in pohujšljivega življenja padel pri vladarju v nemilost. Pijači in jedaci vdani veseljaku skuša s pomočjo ljubezni priti do denarja, vendar triumfira krepot veselih žena nad zvižanostjo posvetnega plemiča in ljubosumnost zaljubljenega soproga pripelje veseljaka v zanko: Udarci in zasmeh vindsorskih meščanov so plačilo za njegova dejanja.

Organizator in režiser Sandler je dobro razumel, kaj je hotel Shakespeare s to komedijo povedati. Ostalim igralcem je dovolil dovolj svobode, da je prišla razigrana lahkoživost tedanjega časa dobro do izraza, in s primernimi domisljicami iz sedanjega življenja je približal delo današnjemu času. Celotno razpoloženje je pa še podprl Konrad Ragožnik.

Ker so še dva dni pred premiero »Veselih žena vindsorskih« igrali na Petersbergu »Razbojnike«, ni bilo pričakovati kakih večjih sprememb na odru. In z istima slikama kot pred tedom v Schillerjevi drami je režiser dobro podal okvir za dogajanja na ulici, v sobah in parku. Posebno kulise ulice, ki so služile z malimi spremembami tudi za sobe, so bile precej v duhu Shakespeareovega časa, ko so igralci nastopili na prostem brez posebnih odskih pripomočkov.

Zelo posrečeno so bile porazdeljene vloge. Glavno vlogo je prevzel Sandler sam in odlično podal zavajenega Amorja in Bacca vdanega veseljaka. Ze s svojim petelinjim nastopom je izvalil gledalcem smeh in ga še ojačil z mimiko obraza. Zaokroženo sliko so podali z njim njegovi služabniki: v prijetni vlogi paža Schallar kot Robin, humorju vdani Untergasser v vlogi Nyma in

našnji Evropi ne bi več smelo biti mesta.

Tudi Jugoslavijo je šavnisl postrani. Kljub temu, da je jugosl. časopisje pritrdjevalo izjavam Hruščeva o mirni koeksistenci in blagodatni nevtralnosti, pa jugosl. poslanik na Dunaju na sprejem v čast Hruščevu, ki ga je priredilo sovjetsko poslaništvo, ni bil vabljen.

Švicarski nauk

Gostovanje Hruščeva je spravilo avstrijsko vlado v zelo veliko zadrego. Poleg zamer v Ameriki ji je prinesel nevšečnosti s sosednimi državami, katere je Hruščev napadal, še bolj pa je Avstrijo v svobodnem svetu spravilo v slabo luč to, da je Hruščev istočasno na vse pretege hvalil »vzorno avstrijsko nevtralnost«. Marsikdo si je rekel: če je avstrijska nevtralnost tako všeč Hruščevu, mu mora torej dobro služiti, torej ni več prava nevtralnost.

Vsekakor se je avstrijska vlada znašla v škripcih. Če bi kancler Raab Hruščevu ugovarjal, bi to bilo proti gostoljubnosti, lahko bi pa celo rekel: če ste proti meni, potem niste več nevtralni. Izkazalo se je, da nevtralnost ni preprosta reč in — kot so pisali švicarski listi, katerih mnenje brez dvoma v tem oziru nekaž velja, da ima Avstrija glede tega očitno bolj malo izkušnje. Bistvo nevtralnosti namreč ni v tem, da si prijatelj z vsemi, temveč da znaš do vseh držati primerno razdaljo. Tako namreč delajo Švicarji.

Kancler Raab je skušal zadevo na koncu vsaj kolikor toliko »popraviti« in je ob slovesu na letališču Hruščevu rekel, da se ne strinja z vsem, kar je on govoril, nakar mu je Hruščev takoj odgovoril, da kaj takega od njega kot »kapitalista« niti ni pričakoval. On je vsekakor dosegel svoje.

Pičel obračun

Avstrijska vlada si je od obiska Hruščeva obetala olajšanje bremen, ki jih je Avstriji naložila državna pogodba. Vendar je bil rezultat gospodarskih pogajanj jako pičel.

Glede povečanja trgovine med obema državama stoji sovjetska vlada na stališču, da mora najprej Avstrija kupovati več sovjetskega blaga, nakar bo enako storila tudi Sovjetska zveza, pa četudi bi »morala kupiti vso Avstrijo«. To je pa ravno tisto, česar se Avstrijci najbolj bojijo, kajti samo pogled proti vzhodu jih pouči, kako se živi pod »rdečo zvezdo«. Gospodarska odvisnost bi namreč vodila tudi v politično.

Sovjetska zveza je le privolila v poenostavitev petrolejskih dobav. Državna pogodba

namreč obvezuje Avstrijo, da do leta 1964 dobavlja Sovjetski zvezi letno 1 milijon ton petroleja kot odškodnino za petrolejska polja, ki jih je Sovjetska zveza kot nemško premoženje smatrala za vojni plen in svojo last. Lani je Sovjetska zveza privolila, da bo to obveznost olajšala tako, da bo Avstriji letno pol milijona ton povrnila iz lastnih zalog, ni pa hotela avstrijskih dobav znižati, rekoč, da je avstrijske dobave že v celoti prodala naprej Čehoslovaški, Zapadni Nemčiji in Madžarski ter da ne more trgati že sklenjenih pogodb. To prevažanje petroleja sem in tja se pa je izkazalo kot precej nepraktično, zato so sedaj za devo poenostavili tako v obojestranskem interesu. Odslej bo Avstrija dobavljala vnaprej samo pol milijona ton, dočim bodo sovjetske dobave Avstriji odpadle. Zadnji obrok, to je tisti za leto 1964, pa je bil docela odpuščen, kot neke vrste napitnina Avstriji za gostoljubnost.

Prihodnji teden pa pričakujejo na Dunaju novega gosta, bankirja Dillona, državnega podtajnika v ameriškem zunanjem ministrstvu, ki prihaja na Dunaj, da razpravlja z avstrijsko vlado o gospodarskih vprašanjih. Na Dunaju upajo, da se bo prijatelj iz Washingtona bolj izkazal kot se je oni iz Moskve.

SLOVENC

doma in po svetu

Zlata diploma prof. Vidmarja

Tehnična visoka šola na Dunaju je minuli teden slovesno podelila zlato doktorsko diplomu profesorju ljubljanske univerze dr. Milanu Vidmarju, ki je pred 50 leti dosegel doktorat na Dunaju, nakar pa je v vzgoji akademske mladine in znanosti posvečenemu življenju postal mednarodno priznani elektrotehnični strokovnjak. Je sedaj eden izmed rednih še živčih profesorjev svojega dunajskega letnika, vendar je pred kratkim še telesno čil in duševno krepak obhajal 75. rojstni dan.

Izredna kariera dr. Vidmarja se je začela pred 50 leti pri družbi ELIN v Gradcu, od koder je po nekaj letih odšel k podjetju »Ganz« v Budimpešti. Tam je bil dalj časa sodelavec izumitelja električnih transformatorjev Blithyja. Postal je pa tudi sam velik strokovnjak v elektrotehniiki, mednarodni sloves pa si je pridobil z v nemščini pisano in v švic izdano knjigo, ki je doživela več ponatisov »Die Transformatoren«. V teoriji hlajenja in ekonomike električnih strojev je odkril in formuliral več pravil, ki so inženirjem po vsem svetu znana kot »Vidmarjevi zakoni«.

Že leta 1918 se je na Dunaju habilitiral za univerzitetnega docenta, toda ko so ga leto kasneje poklicali v Ljubljano za profesorja, se je klicu rad odzval in na tehniški fakulteti organiziral elektrotehnični oddelek, ki ga je vodil vse do leta 1949. Vzgojil je generacije izvrstnih slovenskih inženirjev. Kot znanstvenik pa je v okrog 150 tiskanih delih, ki so prevedene v več tujih jezikov, zabeležil svoja dognanja. Že leta 1930 je postal dopisni član Zveze nemških elektrotehnikov, častni član Češke elektrotehniške zveze ter mnogih drugih znanstvenih ustanov. Leta 1940 je postal redni član Slovenske akademije znanosti, kasneje pa je bil nekaj let njen predsednik. Prof. Vidmar pa ni samo mednarodno znan tehnik, ampak tudi velik šahist. Sodeloval je na številnih turnirjih in si priboril mednarodno veljavni naslov »velemejster«. Prav sedaj tiskajo v Berlinu njegovo knjigo šahovskih spominov.

Prof. Janez Vodopivec - monsignor

Sv. oče je imenoval dr. Janeza Vodopivca, profesorja na papeški univerzi za misijonske dežele, za monsignorja. S tem imenovanjem je bil počaščen odličen slovenski rojak, ki že nad deset let poučuje na papeški univerzi za misijonske dežele. Vpravi v sedanji dobi, ko narodi v Afriki in Aziji, ki sta glavni misijonski področji, z naglimi koraki stopajo k politični samostojnosti, ima ta univerza važno nalogo, da za misijonske dežele vzgaja domače duhovščino. Iz nje je izšlo že več škofov in celo prvi kardinal črne polti, ki ga je pred kratkim imenoval papež. Msgr. Vodopivec je po rodu Gorican, nečak pokojnega tolminskega dekana Vodopivca. Šolal se je pa v Ljubljani. Na tamošnji bogoslovni fakulteti je dosegel doktorat. Za duhovnika ga je posvetil pokoj. škof dr. Gr. Rožman. Novemu monsignorju iskreno čestitamo!

Nagrade VII. ljubljanskega festivala

Minuli teden je bil v Ljubljani zaključen VII. Ljubljanski festival, ki je bil letos v celoti posvečen baletni umetnosti. Ocenjevalna komisija je razdelila ob koncu nagrade naslednjim skupinam: opernim baletom v Beogradu, Zagrebu, Skoplju in Ljubljani. Prvo nagrado za koreografijo pa je priznala mednarodno znanima umetnikoma Pinu in Piji Mlakar iz Ljubljane.

Flurbereinigung in Kärnten

(Fortsetzung)

In dem, was der Autor des Artikels über den mangelnden Lebenswillen bei den Angehörigen der Minderheit sagt und in den Folgerungen, die er daraus zieht, kommt sehr deutlich die feste und allgemein herrschende Überzeugung zum Ausdruck, daß die Abmeldungen vom Slowenisch-Unterricht im Herbst 1958 tatsächlich ohne alle Druckmittel, auf ganz natürlichem Weg durch völlig freie Entscheidung der Eltern oder Erziehungsberechtigten erfolgt sind. Das werden wir immer auf das entschiedenste zurückweisen, weil es unseren sicher gemachten Erfahrungen widerspricht. Wir können diesbezüglich nur dringend mahnen: Wenn auf deutscher Seite wirklich ein ehrlicher Wille zur Herstellung eines guten Einvernehmens vorhanden ist, so möge man die Denkschrift des Rates der Kärntner Slowenen nicht so leicht hin abtun, sondern einer ernsteren Prüfung unterziehen. Wir möchten hier nur auf eine sehr auffallende Tatsache hinweisen: Wie läßt sich das erklären, daß in einem im Fremdenverkehrsgebiet gelegenen und der »Assimilierung« sicher mehr ausgesetzten Orte bei 70% der Schulkinder zum Slowenisch-Unterricht angemeldet blieben, während in einem abgelegenen Gebirgsdorf ganz an der Staatsgrenze alle Kinder als abgemeldet erschienen? Das wirft ein grelles Licht auf die Tätigkeit der nationalistischen Organisationen, die in den weitaus meisten Ortschaften durch ihre Vertrauenspersonen ungemein rührig waren in der Sammlung von Unterschriften von Haus zu Haus, nur in dem einen ganz seltenen Fall ist das offenbar ausgeblieben. So haben wir aus der Gegenüberstellung einen klaren Beweis, was wirklich freie Willensentscheidung der Eltern für Ergebnisse brachte und sicher auch anderswo gebracht hätte, wenn kein Druck ausgeübt worden wäre. Wozu überhaupt die Sammlung von Abmeldungen von Familie zu Familie, wo doch die Kinder das Formular für die Abmeldung ins Heft eingetragten nach Hause mitbrachten und die Eltern nur zu unterschreiben brauchten? Warum läßt man nicht die Eltern selbst unbeeinflusst die Abmeldung durchführen oder unterlassen? »So eine Hetze,« mit diesen Worten charakterisierte irgendwo eine objektiv denkende Lehrperson dieses widerliche Spiel mit dem »Elternrecht«. Was sich als das Mehrheitsvolk durch die nationalistischen Organisationen, denen man freie Hand ließ, und sogar durch Organe der öffentlichen Sicherheit bei diesen Abmeldungen leistete, verrät alles eher als einen ehrlichen Willen, der Minderheit ihr Lebensrecht zu sichern.

Er ist im erwähnten Artikel eigentlich ein Widerspruch nicht zu verkennen. Auf der einen Seite beteuert man den aufrichtigsten Willen, die Minderheit in ihrer Lebensform existieren zu lassen; andererseits will man um jeden Preis die Minderheit überzeugen, daß sie rettungslos der Assimilierung verfallen muß, statt ihr schon wirklich einmal die wahre Freiheit zu gewähren und die Möglichkeit zu geben, sich sprachlich und kulturell frei zu entfal-

ten und so ihre Lebenskraft zu entwickeln. Denn gerade daran hat es seit mehr als 100 Jahren gefehlt. Eine Freiheit wie in der Schweiz oder in Luxemburg hat es für uns Slowenen in Kärnten nie gegeben; dieser Erkenntnis verschließen sich unsere deutschen Landsleute aufs hartnäckigste und leugnen strikt das Vorhandensein von Germanisierungsbestrebungen, sogar für die so verhängnisvolle Zeit der deutschnationalen Herrschaft, obwohl sie zugeben müßten, daß diese Herrschaft in natürlicher Fortentwicklung zum nationalsozialistischen Schreckenregime geführt hat. Wir müssen es offen heraus sagen: In allem, was seit dem verfassungswidrigen Erlaß des Landeshaupmannes vom 22. 9. 1958 geschehen ist, können wir Slowenen nur eine bedauerliche Rückkehr zur deutschnationalen Machtpolitik und eine Fortsetzung derselben erblicken. Man ist allzu sichtlich bestrebt, den Charakter des geschlossenen slowen. Siedlungsgebietes möglichst zu verwischen, in sprachlicher Hinsicht immer mehr alles zu nivellieren dh. gleichzuschalten, damit die völkische Eigenart der Minderheit, ihre Besonderheiten immer mehr verschwinden möchten. Und um das alles zu rechtfertigen, muß man mit immer stärkerer Betonung vom unaufhaltsamen natürlichen Prozeß der Assimilierung sprechen. In diesem Zusammenhang verweisen wir auf einen Artikel, der ebenfalls im Kärntner Volksblatt u. zw. zum 10. Oktob. 1958 erschienen ist. Dort wird das unglaubliche behauptet, daß vor 1918 in Kärnten niemand von Deutschen in Slowenen sprach, alle waren nur Kärntner, also eine vollkommene Einheit. Also mit einem einzigen Satz wird eine ganze Geschichtsperiode wie ausgelöscht u. zw. eine Periode, die für die Slowenen eine Zeit härtesten Ringens um Anerkennung ihrer Lebensrechte, aber auch eine Zeit eifrigen kulturellen Schaffens und erfolversprechender Arbeit auf dem Gebiet des Genossenschaftswesens war. Demgegenüber müssen wir die Wahrheit herausstellen, daß sich zwar die Slowenen mit den Deutschen im täglichen, besonders im wirtschaftlichen

Leben ganz gut verstanden haben, aber damit war keineswegs gemeint, daß sie auf ihre nationale Eigenart verzichten wollten. Im Gegenteil wurde immer auf die unterscheidenden Merkmale hingewiesen auf beiden Seiten wurde eindeutig zwischen dem deutschen und slowenischen Siedlungsgebiete unterschieden und das bis auf den heutigen Tag; das slowenische Territorium wird in der Sprache des einfachen deutschen Landvolkes die »windische Seite« genannt, womit natürlich die Slowenen gemeint sind.

Der Verfasser des Artikels will offenbar das Staatsvolk rechtfertigen, indem er behauptet, es sei nicht dessen Aufgabe, den mangelnden Lebenswillen bei gewissen Angehörigen der Minderheit zu ersetzen. Lassen wir das gelten, es gibt ja sicher auch Fälle von natürlicher Assimilierung. Aber das kann und muß vom Staat verlangt werden, daß er jene Bedingungen schafft, die ein wirklich freies, völlig unbehindertes Bekenntnis zur nationalen Sonderstellung, also zur Minderheit gewährleisten, Bedingungen, unter denen sich ein durch vorangegangene Zurücksetzungen und Verfolgungen, bzw. Drohungen geschwächter Lebenswille noch behaupten und entfalten kann. Das war offenbar der leitende Gedanke bei der Einführung der zweisprachigen Schule l. J. 1945. Die Minderheit hat sicher Anspruch auf besonderen Schutz des Staates gegen Übergriffe von Nationalisten oder nationalistischen Organisationen; dies gilt um so mehr von einer Minderheit, die wie die slowenische in Kärnten solange entrechtet war und in einer Atmosphäre nationaler Überheblichkeit und Unduldsamkeit leben mußte und noch leben muß, ja die von einem Gewaltregime brutalster Verfolgung ausgesetzt war. Diese seine Schutzaufgabe hat der Staat gegenüber der slowen. Minderheit nicht erfüllt. Dr. Schnitzer sagte mit Bezug auf Südtirol, daß jede Minderheit als solche besonderer Schutzmaßnahmen vonseiten des Staates bedarf. Der slowen. Minderheit in Kärnten ist nicht nur ein solcher Schutz versagt geblieben, sondern sogar die ihr nach dem Naturgesetz und nach der Verfassung zustehenden Rechte.

(Fortsetzung folgt)

ŠPORT IN DEKLE

Ko si je skitski princ Anaharzis ogledoval s Solonom rokoborbo v gimnaziji, je neslo, vse skupaj se mi zdi norost. Anaharzis namreč ni imel razumevanja za telesne vaje, ker je bil po mnenju starih Grkov barbar in ne Grk, ki se je boril za čast in moč. Medtem, ko so grški mladeniči tekmovali, so mladenke plesale in kazale svojo izurjenost v plesni umetnosti, ki je bila tedaj na visoki stopnji. Bilo je to pred 2500 leti. In danes?

Razmere so se v zadnjih 50 letih na vseh področjih človeškega udejstvovanja neverjetno spremenile. Tolikšnega napredka najbrže ni nihče pričakoval. Vzporedno s tem je šel tudi šport in telesna vzgoja vobče. V začetku tega stoletja so se dekleta še prav malo bavile s športom. Največ mladenk je bilo v telovadnih društvih, kjer so se vadile v redovnih in prostih vajah in malo tudi na orodju (zlasti bradlji); gojile so

tudi vaje z orodjem kakor s kiji, obroči. In to je bilo vse.

Po prvi svetovni vojni pa je nastal na športnem polju tudi za dekleta velik preobrat. Začela so se udejstvovati v raznih panogah športa in telovadbe kakor moški. Uvedeno je bilo tudi zanje tekmovalje tako v posameznih deželah kakor pri mednarodnih srečanjih in olimpijskih igrah. In od tedaj je šlo tudi pri nežnem spolu naprej, navzgor; že pred drugo svetovno vojno so dosegla dekleta tako višino, da se je čudil ves športni svet. Takih uspehov, ki jih dosegajo dandanašnje športnice in telovadkinje, pa niti največji optimisti niso pričakovali. Ali je to prav, oziroma dobro, je vprašanje zase, ki se ga bom pozneje nekoliko dotaknil. Dejstvo je, da si je žena tekom dvajsetega stoletja priborila razne pravice in ugodnosti, ki so bile preje pridržane samo moškim. In po-

vsem razumljivo je, da tudi na polju telovadbe in športa noče zaostajati, ampak hoče korakati vzporedno z moškim.

Kaj je namen telesnih vaj, športa? Skrbeti za zdravje mladine s pomočjo primer- nih telesnih vaj in iger, da postane telo močno, odporno, da bo kos nalogam in za- prekam, ki se pojavljajo tekom življenja. Za nas naj bi bilo merodajno to-le načelo: otroku otroške, fantu fantovske, dekletu pa dekliške telesne vaje. Za dekleta je še prav posebno važno katere telesne vaje go- je in v koliki meri, kajti v njih gledamo naše bodoče matere, od katerih je v veliki meri odvisen bodoči rod. In če hočemo, da bo ta zdrav in krepak, potem je nujno potrebno, da si dekleta izberejo primerne telesne vaje, katere naj gojijo pametno in se izogibljejo vsakega pretiravanja. Saj je razumljivo, da ima mlado dekle veselje do športa in se hoče uveljaviti tudi na tem področju. Zato ji tudi ne odrekamo pravi- ce do tekmovalja. Nikdar pa ne sme po- stavljati športa na prvo mesto in zane- marjati svojega poklica in drugih dolžno- sti. Če se to zgodi, potem je dekle zašlo na stranpot.

Današnje športnice in telovadkinje so pritirale rezultate, odnosno uspehe do ne- verjetne višine. Najbolj značilno je to, da so med temi vrhunskimi športnicami tudi mlade poročene žene, matere večih otrok. In kar je še bolj zanimivo: na olimpijskih igrah so si tudi te izvojevale prve zmage in zlate olimpijske medalje. Ameriška ska- kalka v vodo gospa in mati Mc Cormick je bila na olimpijskih igrah prvakinja v skokih s stolpa in z deske ter si osvojila dve zlati kolajni. Nemka Uršula Happe, mati dveh otrok, je bila prva v prsnem pla- vanju na 200 m. V ameriški ženski telo- vadni reprezentanci za olimpijske igre v Melbourne pa je bila skoraj polovica tekmovalk poročenih; najboljša med nji- mi, ga Ruddickova, je mati dveh otrok. — Ko so vprašali gospo Irmo Walther, ki je bila dolga leta najboljša nemška telovad- kinja in lahkoatletinja, zakaj se vendar še bavi s telovadbo, ko je vendar že dva- najstkrat postala prvakinja, ko ima ven- dar že 3 otroke in je stara 33 let, je odgo- vorila: »Ker me veseli. Niti zmaga, niti prvenstvo nista tisto, temveč veliko doži- vetje, ki me z vsako vajo, tveganjem in uspehom znova podžiga in krepi za vsako- dneve naloge v mojem življenju.«

Kljub temu, da je šport današnje žen- ske mladine na tako visoki stopnji, mora- mo z žalostjo ugotoviti, da se velika več- na prav malo ali bolje rečeno skoraj nič ne briga za telesne vaje ali za svoje zdrav- je. Že pri mladih dekletih ni dosti zani- manja za to, kaj šele pri starejših ali po- ročenih ženskah. Za vse imajo dovolj ča- sa: za ples, za zabave, za gostilno in ne- vem kaj še vse, samo za svoje zdravje ni- koli ne morejo dobiti potrebnega časa. Čim več boste v vodi, na soncu in na svežem zraku in čim več se boste razgibale z mo- dernimi gimnastičnimi vajami, tem dalje od vas bodo zdravniki in bolnice. Kako velik prijatelj športa je tudi sedanji sv. oče, papež Janez XXIII., nam dokazuje dejstvo, ko je sprejel imenovanje za častnega člana v italijanskem olimpijskem odboru in je izjavil, da se bo udeležil otvoritvenih slo- vesnosti na letošnjih olimpijskih igrah v Rimu.

Ivo Kermavner

FRAN ERJAVEC:

278

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

V neposredni stik s Francozi je po vsej priliki prišel že takoj od početka, ker je gener. intendant Dauchy stanoval v Zoisovi palači, kamor je tudi Vodnik redno za- hajal. On je dne 23. VII. 1811 sestaval za vladno posebno spomenico, ki nas v marsičem spominja na Kopitarjevo stališče, katero je bilo Vodniku dobro znano zlasti iz Kopitarjevih pisem Zoisu. V tej spomenici je Vodnik poudaril, da je »glavna želja Ilircev z ozirom na njih zedinjenje... javna veljavnost njih jezika«. Ta se deli v dve glavni narečji, v srbsko (na Dunaju mu pravijo ilirsko) in slovensko, ki se razlikujeta približno tako, kot spodnjenemščina in visokonemščina ter se Slovenec in Srb med seboj tudi prav lahko razumeta, kajti raz- ličnih je komaj ena petina besed. Glede na to je treba, da naj »obe polovici naredita za podlago ljudske izobraz- be vsaka svojo slovnico... ostalo pa prepustita itak je- zikoljubnemu Slovanu«. Dalje piše Vodnik, da se je tudi pri sestavljanju svoje slovnice »hotel po največji mož- nosti približati Srbu... Enako naj nam vrnejo Srbi!... Dotlej pa, dokler si ne podamo rok, naj se prevajajo akti ali v obe narečji za vsako teh dveh strank posebej, ali pa naj se najde spretna rokaki bi si mogla upati pri- rediti prestavo tako, da bo razumljiva obema. Kakšen drugi obči jezik za našo Ilirijo bo ravno tako malo mo-

goč, kakor je ostal nemški... Da se torej da nam seda- njim Ilircem izobrazba, enotnost in narodna vsebina, naj se pospešuje vzajemno sosedstvo, istovetnost in pri- bliževanje narečij... Jezik je zrcalo značaja narodovega, jezik je vsota idej napredka najboljših genijev naroda«.

Kakor vidimo iz te pomembne spomenice, ni prizna- val jasnovidni Vodnik nobenemu jugoslovanskemu na- rečju kake prednosti in je zastopal stališče, naj se no- beno ne vtopi v drugem, pač pa prepusti šoli in pred- vsem naravi, ki nas bo sama vedno bolj zbliževala in morda ustvarila kdaj organizirani enoten »ilirski« (jugo- slovanski) jezik. Tega zdravega načela se je držal Vo- dnik v svoji slovnici, namenjeni za šole, a praktično so se bolj ali manj zavestno ravnali po njem tudi Fran- cozi. To nam dokazuje predvsem francoska organizacija šolstva v Iliriji, dočim pa pri njihovem uradnem listu »Télégraphe officiel des Provinces Illyriennes« ni mo- gel priti do izraza.

Ravno vprašanje uradnega lista nam nazorno kaže zapletene težkoče, ki so se pojavljale tedaj še v jezikov- nem pogledu. Francoska uprava je že poprej v Dalma- ciji izdajala poseben uradni »Kraljski Dalmatin« v srbo- hrvaščini in italijanščini. V smislu francoskih zakonov je izdal Marmont tudi v Ljubljani naredbo o »Ustroju in navodilih za glavno cenzuro«. S to uredbo ustanov- ljena glavna cenzura je vodila nadzorstvo nad vsemi v deželi natisnjenimi in uvoženimi tiskovinami ter nad gledališkimi predstavami (ta cenzura je bila pa jako li- beralna, vodili so jo literarno izobraženi možje in oblast

je z oprostitvijo vseh pristojbin vprav pospeševala na- tisk, uvoz in prodajo knjig), razen tega je pa spadala v delokrog glavne cenzure tudi skrb za urejevanje in izdajanje uradnega lista. Ta naj bi prinašal vse uradne objave ilirske vlade, boljše izvlečke iz zunanjih listov ter drugih virov, najnovejše vesti, ki jih je dobival Mar- mont vsak dan iz Pariza (pošta iz Pariza do Ljubljane je hodila tedaj po 8 dni) in zanimivejše novice iz ilir- skih dežel. Izhajal naj bi vsako sredo in soboto, raču- nali so pa z 2000 naročniki, tako da bi se sam kril. Iz- hajal bi v dveh izdajah: francosko-nemški in italijansko- »ilirski«. Glavni cenzor naj bi pripravljali izvirno fran- cosko besedilo lista in njemu bi bili podrejeni prevajalci za ostale tri jezike. Na posebno slovensko izdajo izprva niso mislili, ker so smatrali, da bi »ilirska« izdaja za- do- stovala tudi za Slovence, ker niso prav zaupali v sposob- nost »kranjščine« in ker tudi niso imeli na razpolago primerne slovenske prevajalca (Vodnik je bil tedaj prezaposlen z drugimi važnimi opravili). Za glavnega urednika je poklical Marmont v Ljubljano Benincasa, urednika dotedanjega »Kraljskega Dalmatina«, za ita- lijansko izdajo so »pozvali iz Italije nekega Vitelija, za nemško izdajo nekega Pollagha, a za ilirsko izdajo so namestili Dubrovničana A. Bertolinija. Dotlej izhaja- joča »Laibacher Zeitung«, ki jo je l. 1782 ustanovil v Ljubljani celovski Kleinmayr, je bila pa z novim letom 1811 ukinjena, tako da je bil »Télégraphe officiel« edini list v Ljubljani (v koroški provinci pa tudi ni izhajal te- daj noben list), a inozemski listi so bili prepovedani, iz- vzevši uradne dunajske »Wiener Zeitunge«.

Nove sv. maše - v nedeljo

V nedeljo, dne 17. julija, bosta naslednji novi maši:

V ŠMIEHELU PRI PLIBERKU č. g. Ignac DAVID.

V soboto, dne 16. julija ob pol 7. uri zvečer bo sprejem novomašnika v Šmihelu pred župniščem.

V nedeljo bo slovo v Šmihelu ob četrti na 9 pred župniščem; nova maša pa ob 9. uri pri Sv. Katarini. Pridigar č. g. V. Zaletel.

V DOBRILI VESI č. g. Martin HOTIMIC.

Sprejem novomašnika bo v soboto, dne 16. julija ob 7. uri zvečer v Dobrli vesi.

V nedeljo nova maša ob 10. uri. Pridiga mil. g. kanonik Aleš Zechner.

Č. g. Ignacij David je bil rojen 30. julija 1932 kot četrti otrok kmečke družine v Rinkolah pri Pliberku. Obiskoval je ljudsko šolo v Vogrčah. Tam je dekan Kogler bil njegov prvi katehet in mu s svojim vzornim življenjem predložil lik pravega duhovnika. Kasneje sta č. g. Nindler in žal že pokojni, požrtvovalni in zavedni šmihelski župnik Jožef Picej še utrdila lik duhovništva v duši mladega fanta, tako da se je po dovršeni gimnaziji na Plešivcu, kjer je maturiral, odločil, da sledi klicu Gospodovemu. Vstopil je v bogoslovje krške škofije in bil dne 3. julija posvečen za duhovnika.

Č. g. Martin Hotimic je bil rojen dne 9. marca 1936 kot sin kmečke družine v Bukovju pri Dobrli vesi. Po dovršeni ljudski šoli v Dobrli vesi in glavni šoli v Velikovcu ga je mati poslala na gimnazijo na Plešivcu. Očeta je sedanji novomašnik izgubil že kot 4-leten deček, vendar pa se dobra mati ni ustrašila nobene žrtve. Izkazal se je vrednega njene ljubezni in leta 1955 položil maturo ter nato stopil v krško bogoslovje. Dne 3. julija ga je krški škof dr. Köstner posvetil za mašnika v celovški stolnici.

Daritev bodi ti življenje celo

(Nova maša v št. Lipšu)

Ko je počil v soboto zvečer prvi možnar in so se takoj nato pridružili še zvonovi v slovesno pesem, smo vedeli vsi, da se začne veliki dogodek, ki seže človeku v srce in ga napolni z milobo in čudnim nemirnim pričakovanjem: fara bo sprejela enega izmed svojih sinov — kot novomašnika.

Bilo nam je srce (nekaterim še posebno močno) in nenehno smo zrli do zadnjega vidnega ovinka, kdaj se bo prikazal avto.

Potem je bleščeč rdeč avto zavozil proti nam...

Nad št. Lipš je legala praznična tišina kakor onemela simfonija zvonov in možnarjev. Stali smo in nismo mogli zabraniti solz, ko je stopil iz lilijami ovenčanega avta svojega brata — Viktor Omelko prvič kot duhovnik na domača tla. Pozdravna zborna pesem pod vodstvom organista Karischa je bil naš prvi skromni poklon novemu gospodu. Hojnikova Micika, majhna punčka, »velika kakor črka i, ki na glavi pika ji stoji«, mala nevestica Elči Lužnik in vesela Auprihova Burgica so deklamirale, pozdravi in dobrodošlice preč. g. Nageleja, našega sedanjega župnika, in za stopnikov raznih skupin v fari so bile izrečene iskreno in v imenu nas vseh.

Zvečer smo napolnili cerkev do zadnjega kotička.

Nedelja je bila blagoslovljena. Maji so se še mogočneje vili proti jasnini neba, napisi med njimi so mnogo doprinesli k prazničnemu razpoloženju dneva, iz zvonika je plapolala zastava in oltar si je nadel praznično obličje vencev, rož, belih prtov, zlate barve, mašnih oblek...

Nad Duplehovo hišo je počivalo polno pričakovanja — jutro onega blagoslovljenega dneva, ko bo mlad fant dal slovo svetu in bo stopil pod križ nad novomašnim oltarjem.

Ljudje so prihajali od vseh strani, prostori pred domačo hišo so se v urah tega dne napolnili z ljudmi. Primiciantovo slovo od doma je vedno povezano z neko ginenostjo. Nevesta — simbol Cerkve — izroči novomašniku križ, ki ga bo spremljal na njegovi duhovniški poti. S tem križem v roki vzame nato mlad duhovnik slovo od domače hiše in vseh dragih. Gospod je zdaj njegov delež — ne več domače ognjišče.

Tudi letos smo bili priče tem dogodkom. Besede preč. g. dekana Srienca na

CELOVEC

(Slavje srebrnomašnika dr. Cigana)

Minuli četrtek, na praznik sv. Cirila in Metoda, slovanskih apostolov, je v cerkvi novega bogoslovja v Tarviser Strasse obhajal svoj 25-letni mašniški jubilej č. g. dr. France Cigan, profesor na Slovenski gimnaziji. Čeprav čas maše ni bil objavljen, se je v prostorni kapeli zbrala mladina slovenske gimnazije in številni jubilatovi znanci in prijatelji. S čistim, krepkim moškim glasom je zapel svojo srebrnomašniško Glorio, mladinski pevski zbor pa je med mašo ubrano prepeval. Ob koncu je zapel slovesni Tedeum. Asistirali so mil. g. prelat dr. Rudolf Blüml, pridigar pa je mil. g. kanonik Aleš Zechner, ki se je kot predstojnik Mohorjevih dijaških domov jubilantu prav iskreno zahvalil za njegovo požrtvovalno in težko vzgojno delo.

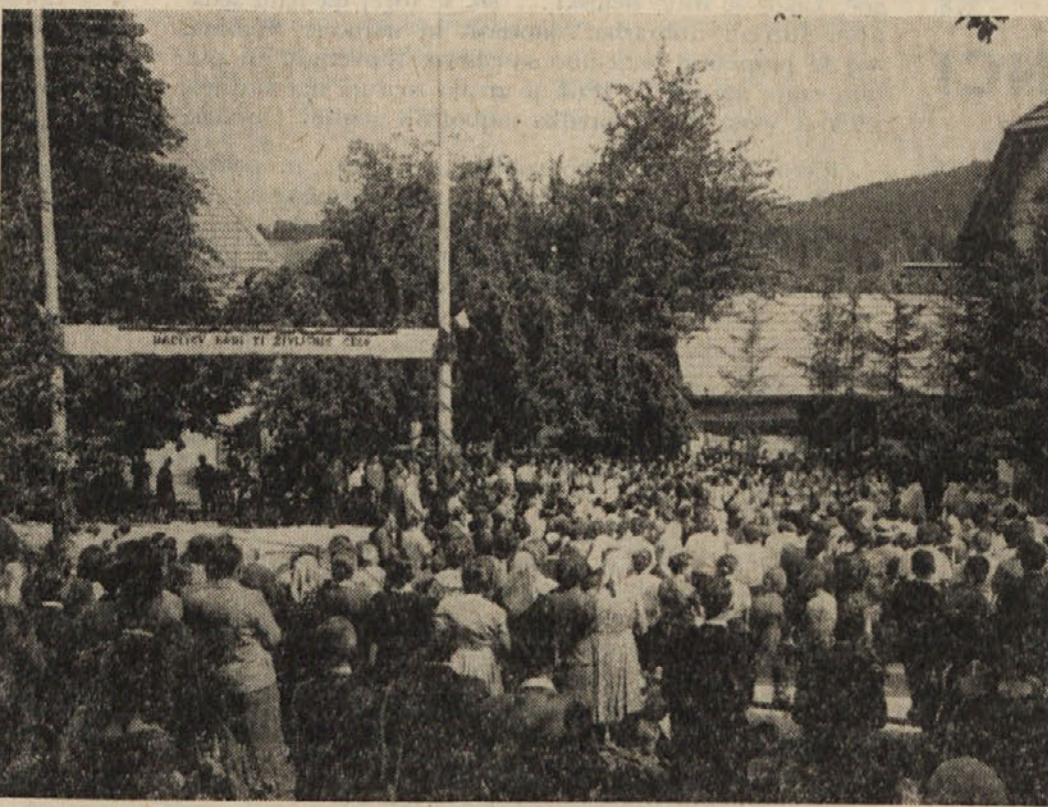
Zvečer je bila v uršulinski dvorani prsna akademija, na kateri sta spregovorila mil. g. prelat Blüml in kanonik g. Zechner, v imenu mladine pa mu je študent Prunč v lepem govoru izrekel zahvalo. Pod vodstvom prof. Miheliča so potem razni pevski zbori, ki jim je jubilant vcepil ljubezen do pesmi, svojemu učitelju zapeli vrsto pesmi, v igri »Izgubljena Marta« so pa dekleta pokazale svoje plesne in igralske darove. Ob koncu se je jubilant zahvalil vsem voščilcem posebno pa mladini. Glavna zahvala pa velja Bogu, »ki je tudi mene, popotnega Cigana, poklical

pragu rojstne hiše primiciantove so bile prisrčne in tehtne. On je bil poseben spremljevalec novomašnika, saj ga je on pripravil kot prvi na to pot. Potem so prišli najlepši trenutki tistega jutra, ko je mati zadnjikrat blagoslovila sina na domačem pragu klečečega — v svojem in v imenu očeta, ki ni mogel več doživeti tega dne.

Nova maša je bila pod milim nebom. Novomašniku je asistirali novomašnik sosednje fare preč. g. Martin Hotimic. Drugi asistent, preč. g. Mihej Krištof je prihitel iz Rima na to slavje.

Obed je bil prijazno pripravljen in je potekal prav domače. Častitim sestram ter spretnim postrežnicam naše priznanje. Družice s svojimi petimi deklamacijami so nas prijetno presenetile, prav tako Auprihov Feliks s svojo harmoniko. Naj bi bile te novomašniku pripravljene urice in minutice v oddih od naporne prestanega študijskega dela, čigar višek je bila dosega duhovniškega poklica — nam pa v poglobitej vere v duhovnika.

Gospodu Viktorju iskreno častitamo.

Verno ljudstvo na novomašniškem slavlju v št. Lipšu. — Novomašnika g. Omelko in g. Hotimic pri blagoslovu.

Pri nas na Koroškem

pred svoj oltar in mi naklonil milost, da mu smem služiti, je dejal za zaključek te zares domače, družinsko prisrčne prireditve.

PLIBERK — BELŠAK

(Blagoslovitev prenovljenega križa pri Štubarju)

Živinorejska zadruga za Libuče in okolico je kot lastnica Štubarjevega posestva dala obnoviti starodavni križ pod lipo na Štubarjevem vrhu. Zidarska dela je opravil Čušin Stanko iz Rinkol od trdke dipl. inž. Alb. Glavar iz Pliberka. Streho je naredil Maček Franc, pd. Petrov iz Grabelj, zaposlen pri mojstru Gottfriedu Glawarju v Libučah. Maček je potomec starega Štubarjevega rodu, ki je nekdaj tam gospodril, zato se je posebno potrudil, da je streha čedno in dobro pritrjena, da je gorska burja ne odnese. Pokrita je z eternitom, ki je zelo trpečen. Zadruga je naročila slikarja g. Jerino Friderika, ki je svojo nalogo izvrstno rešil. Naredil je eno glavno

sliko in štiri manjših. Glavna slika predstavlja Kristusa na Oljski gori. Je zelo primerna, ker je tudi Štubarjev vrh podoben vrhu Oljske gore. Okrog križa je najemnik Piko Janez naredil čedno ograjo. Male stranske slike pa predstavljajo sv. Marjeto na Šmarjetsko stran, sv. Antona z živino, sv. Florijana proti hiši in pašniku. Ta dva svetnika naj bi varovala dom in živino. Proti vzhodu pa gleda Fatimska Mati božja. Saj so ravno vzhodni slovanski narodi veliki častilci Bogorodnice in njenemu srcu posvečeni.

Ob dveh popoldne se je zbrala pri križu truma vernikov. Odborniki, člani zadruge častni gostje in sosedje iz žvabeške, suške in pliberške fare. Prav na tem vrhu se stikajo tri fare in tri občine, blaška, libuška in suška. Mestni župnik č. g. Kulmež iz Pliberka so se pripeljali preko Suhe z avtom. Drugi gostje pa so prispeli z avtomobili preko Šmarjete do Pečnika in od tam šli peš na vrh. Č. g. župnik so v lepi občuteni pridigi razložili slike, se zahvalili odbornikom za popravilo križa. V nemškem jeziku so nato pozdravili turiste, ki so na svojem izletu prišli tod mimo. Po blagoslovitvi so brali sv. mašo za vse pri Štubarjevi hiši umrle in za vse rajne člane Živinorejske zadruge za Libuče in okolico. Bilo je veličastno prisostvovati službi božji pod večstoletno lipo polno popja. (Dalje na 8. strani)

Kazaze: Po pol stoletju nova sv. maša

V letošnjem letu smo imeli v naši fari izreden dogodek. V nedeljo 3. julija je bil sin naše fare posvečen v mašnika. Zadnja nova maša pri nas je bila že skoraj pred pol stoletja. Peli so jo preč. Lovrenc Božič. Umrli so leta 1930 kot župnik v Šmarjeti v Rožu.

Letos pa je Bog zopet pogledal na nas in si izbral za svojega duhovnika domačina Jožefa Ropitza, pd. Frnačnikovega Pepeja.

Vrsta let je že prešla od takrat, ko se je govorilo po fari: Frnačnikov Pepej je šel študirat za gospoda. Hitro je tekel čas in dočakali smo praznični dan, ko se je povrnil v farno kot gospod v službi Gospodovi.

Za ta tako velik praznik smo se župljani, posebno pa še Metlovčani, lepo pripravili. Dekleta so pridno pletla vence, fantje pa so sekali mlaje in jih z veliko požrtvovalnostjo postavljali na čast gospodu novomašniku.

Da bi pa tudi duhovno mogli čim več pridobiti, smo imeli tridnevno. Na žalost pa je bilo precej zadržanih...

V soboto zvečer smo se pa v lepem številu zbrali k sprejemu v Kazazah. Nestrpnost smo čakali, da bi videli našega gospoda novomašnika. Njegov prihod nam je naznanilo zvonjenje iz stolpa in pokanje topičev. Ob sprejemu so ga pozdravili mladi in stari. V imenu fare so mu izrekli dobrodošlico preč. g. dekan Srienec, ki začasno oskrbujejo našo župnijo. Naši malčki so ga pozdravili z deklamacijami. Častitke so izrekli zastopniki raznih stanov, šole, občine in požarne brambe. Naši pevci so pa zapeli. Podali smo se v farno cerkev, kjer so bile litanijske blagoslovne. Nato pa je g. novomašnik poškrbnil grobove naših dragih rajnih. Med njimi pa že spi tudi oče g. novomašnika. Skupno smo molili za vse naše rajne.

V nedeljo zjutraj smo se pa napotili na Metlovo k rojstni hiši g. novomašnika. Prišlo je preko pričakovanja veliko vernikov od blizu in daleč. Zvoki godbe so nas pozvali k molku. Mala Helga — nevesta — je podala g. novomašniku križ, znamenje njegovega poklica. V slovo mu je spregovoril šmihelski g. kaplan. Sledile so še deklamacije in pesmi naših domačih pevcev. Nato smo se uvrstili v mogočni spreved, kot ga naša fara še ni videla in pospremili g. novomašnika k oltarju. Tam je zopet nastopil naš mladi rod in v našem imenu poklonil g. primiciantu dar faranov: kelih in mašno oblačilo.

Ganjeni smo gledali novomašnika in se z njim veselili, ko je začel: Stopil bom k božjemu oltarju — k Bogu, ki razveseljuje mojo mladost. Navdušeno petje vernikov se je razleglo vseokrog in dvigalo k nebu kot prošnja za g. primicianta, ki je zapel prvič Glorio.

V izbranih in sila globokih besedah so nam v novomašni pridigi preč. g. Franc Božič, mestni kaplan v Velikovcu, pokazali potrebnost duhovnika tudi v našem času. Boriti se mora kot nadangel Mihael proti zlu in grehu, zavzeti stališče za Boga povsod, kjer se krši božji red. Biti pa mora tudi vodnik v večno našo domovino. Imeti mora meč nadangela Rafaela, da nas varje roparjev naših večnih dobrin.

Po končani novi sveti maši smo se še enkrat zahvalili Troedinemu za milost duhovniškega poklica in za blagoslov, ki smo ga bili deležni. Da, Bog je nam bil zares dober!

Gospodu novomašniku, ki se je kljub nasprotovanju današnjega modernega časa odločil za vzvišeni duhovski stan, pa želimo obilo sreče in uspeha pri delu v vinnogradu Gospodovem!

(Foto Domanjko, Borovlje)

Jagodičevje na domačem vrtu

Jagodičevje je sadje otrok, in če ti jedo napol zrele jagode ribezlja, ne da bi pri tem skremžili obraz, je to znak, da si želiš vitaminov po dolgi zimi. Glede tega, koliko vitaminov vsebuje uvoženo južno sadje, si niso vsi edini; pri sadju, pridelanem na domačem vrtu, pa nihče ne dvomi o tem, da vsebuje veliko vitaminov. Jagodičevja na domačem vrtu ni nikoli dovolj, kajti kar se ne da jesti v surovem stanju, se vkuha ali konzervira. Marmelade iz jagodičevja in sokovi so dobrodošli shranek za zimske mesece. Da so sokovi iz jagodičevja najboljši, ni treba niti poudarjati, sladkokusci trdijo, da ga ni boljšega soka ali marmelade kot iz robidnice.

Jagodičevje se da predelati na toliko načinov, da bi se mogle o tem napisati cele knjige. V zadnjih letih so pa iznašli nov način shranjevanja jagodičevja za zimo: zmrazjenje, pri čemer se je pokazalo, da imajo jagode pri takem načinu konzerviranja svežemu plodu še najbolj podoben okus, če jih pustimo zamrzniti v šibki sladkorni raztopini, ne suhe, kot smo jih nabrali.

V nasprotju s koščicastim in pečkatim sadjem je jagodičevje prej zrelo, bolj za-

nesljivo, glede svojih zahtev po zemlji, negi in podnebjju pa bolj skromno sadje. Rastline jagodičastega sadja imajo plitve korenine in ne zahtevajo globoke zemlje, kar je ravno pri nas zelo važno. Tudi njih boleznin in škodljivce je lažje zatirati.

Zadnja leta se je na Koroškem večkrat primerilo, da smo imeli vkljub bujnemu cvetju spomladi, jeseni slabo sadno letino pri pečkatem in koščicastem sadju. Le jagodičevje ni nikoli povsem odpovedalo.

Ribezelj je obrodil vselej. Ne imenuje-

mo torej ribezlja zastoj »plevel sadnih dreves«. Toda tudi druge vrste jagodičevja, kot n. pr. maline, kosmulje in jagode niso nikoli popolnoma razočarale. Posledica tega je, da so pričeli pri nas v vedno večji meri gojiti jagodičevje; da, tako daleč smo, da drevnicam primanjkuje sadik. Ravno na domačem vrtu pa tega sadja ne sme manjkati, ne le zavoljo odporosti proti vsem vremenskim vplivom, ampak tudi zavoljo letine, ki jo daje deloma že drugo leto po saditvi, polno letino pa imamo pri tem sadju že v tretjem letu. Tudi na sorazmerno majhni površini lahko posadimo več vrst in sort ter z odgovarjajočo izbiro sort obiramo od zgodnjega poletja do jeseni. Robidnica in dvakrat rodeča malina zaključita letino jagodičevja.

Izogibajmo se nezgod

V mesec julij pade čas žetve in zato je razumljivo, da je prav v tem mesecu največji direndaj na vseh kmetijah.

Toda ne le na kmetijah samih je večji vrvež kot sicer, tudi na naših cestah je zaradi velikega števila tujih letoviščarjev veliko več prometnih sredstev. Mnogo letoviščarjev opazimo tudi na naših kmetijah; ti delajo izlete po bližnji okolici s svojimi avtomobili. Poljske poti, po katerih so še do pred kratkim vozili le vprežni vozovi po edinih posestnikov, so danes prometne poti po katerih vozijo avtomobili, motocikli in podobna vozila. Ta spremenjeni položaj seveda skriva v sebi nove nevarnosti za voznike traktorjev. Vsak kmet, ki je sprejel v svojo hišo letoviščarje ali ima svojo kmetijo v bližini letoviškega kraja, se mora zavedati, da se je v njegovi okolici marsikaj spremenilo.

Kot rečeno, v času žetve je veliko dela. Splošno znano je, da zaradi preutrujenosti tudi velikokrat lahko pride do nesreče. Statistični podatki kažejo, da so ure okoli poldneva in poznega popoldneva za zaposlene najbolj nevarne, ker so ljudje že utrujeni. Pazimo torej, da ne sedajo za volan traktorja utrujeni vozniki.

Povod za raznovrstne nesreče pa niso le traktorji, ampak tudi vprežna vozila. Vsako leto je moč opaziti, da število nesreč po-

skoči prav v času, ko je delo na polju doseglo višek.

Številne kmetije posedujejo tudi že stroje za žetev. V prvi vrsti opozarjamo v tej zvezi na kombajne. Če nečemo, da bi se zgodila nesreča, moramo na vsak način poučiti vse osebe, ki imajo opravka z njim, o delovanju tega stroja. Ljudje morajo biti navajeni na delo s poljskimi stroji.

Vrhovna zapoved pa se glasi: motnje v strojih nikdar ne skušajte odpraviti, če je stroj v teku! Samo po sebi umevno je tudi, da zavarujemo vse prosto vrteče se dele takega stroja, da ne morejo nikogar zgrabiti. To je naloga tistega, ki upravlja traktor. Če še ima kdo stroj, ki nima zaščitene čepne gredi, naj to takoj stori — še preden bo prepozno!

Morda smo se za stroje v zimskem času premalo pobrigali in so stali v kakem kotu brez prave nege. Pred uporabo na polju jih moramo pregledati, namazati in preizkusiti, če se v redu delujejo.

Razni stroji imajo nože. Ker se snov s časom obrabi, jih moramo tu in tam nabrusiti. Pri brušenju pa nikdar ne smemo biti brez očal, ki varujejo oči pred drobci. Že marsikdo je moral svojo brezskrbnost drago plačati! Na vsaki kmetiji morajo biti taka zaščitna očala pri roki!

ZDRAVILNA RASTLINA:

Pirnica

Pirnica je nadležen plevel, ki ga kmetje silno sovražijo, a sežejo po njem, če je bolezni v hiši. Ponekod gre spomladi kmet z vso družino na polje trgati pirnico, ta najnevarnejši plevel, ki ima obsežne in na vse strani razpredene korenine. Ako jih lepo operemo, izgledajo bele kot slova kost. Imajo po 2 do 3 cm dolga kolencja. Od jeseni do pomladi počivajo vse njene življenjske sile v zemlji in ko se zimsko žito šele prebuja iz svojega zimskega spanja, poganja pirnica že krepko sok iz korenin in kmalu začneja dušiti rahlo žito. Zato jo mora kmet izkoreniniti.

Steblo te rastline doseže komaj 50 do 60 cm višine ter nosi ozke, zelene in ploščate liste in cvete, ki so zbrani v dvorednem, 10 cm dolgem klasu. Korenine vse-

bujejo do 10 odstotkov sladkornih snovi in poleg teh še nekaj beljakovine, mineralne snovi, vitamin A in B ter rastlinske sluzi.

Bolniki upoštevajo pirnico kot izvrsten čaj, ki pospešuje izločanje vode iz telesa. Zato je takšen čaj zelo cenjen kot čistilo krvi posebno pri raznih katarjih želodca in črevesja, revmi in protinu, kamnih v mehurju in ledvicah, žolčnih in jeternih obolenjih ter slednjič še pri trdovratnih kožnih boleznih. Če primešamo temu čaju še bezeg, hrinje, šipek in kamilico, bo takšen čaj odlično sredstvo pri omenjenih boleznih in čiščenju krvi. Kot sok iz svežih korenin ali pa kot mrzli izvleček vam utegnejo korenine pirnice še bolj goditi.

Kmet, revnih meščanov sorodnik

Da so kmetje še vedno revni sorodniki meščanov ugotavlja neka študija FAO (Svetovne prehranske organizacije) o dohodnini in življenju kmečkih družin v 40 državah.

V vseh teh 40 državah, izjemši Avstralijo, Novo Zelandijo in Ceylon, je srednji kmetijski dohodek pod povprečnim dohodkom nekmečkega prebivalstva. V Veliki Britaniji, kjer država podpira cene za živila, je razlika razmeroma malenkostna. Zanimivo pa je to, da je procentualna razlika v dohodnini med kmečkim in nekmečkim prebivalstvom v dveh državah s tako različnim življenjskim standardom kot ZDA in Indija skoro enako velika. V Združenih državah ameriških izda kmečka družina na leto 990 dolarjev, meščanska družina pa 1.270 dolarjev za življenje. V Indiji odgovarjajo letni stroški za življenje kmečke družine vrednosti 60 dolarjev, me-

ščanska družina v Indiji pa porabi v ta namen 90 dolarjev. Stroški samooskrbe so v teh podatkih vračunani. V obeh omenjenih državah je torej razlika v dohodnini kmeta in meščana, ki se suče okoli 20 do 30 odstotkov.

Primer za dejstvo, da padajo stroški za prehrano ob naraščajoči blaginji, nam nudi preiskava izdatkov za gospodinjstvo na Japonskem. Tu so se celotni izdatki v povprečnem gospodinjstvu od leta 1951 do 1956 povečali za 22 odstotkov, izdatki za prehrano pa so narasli le za 10 odstotkov, izdatki za žitarice in korenaste plodove so padli za 70 odstotkov, izdatki za obleke so se dvignili za 61 odstotkov, za posebne stvari pa so v istem obdobju izdali 57 odstotkov več denarja. Ta premik izdatkov je znak naraščajoče blaginje, katere pa je kmetijstvo le v omejeni meri deležno.

KMETIJSKE VESTI

Nemška industrija margarine pričakuje, da bo kmetijstvo držav, članic Evropske gospodarske skupnosti izsililo pri izgradnji skupnega tržišča ukrepe, ki bodo privedli do podražitve masti in margarine. V območju Evropske gospodarske skupnosti je treba računati od 1961 dalje z nadprodukcijo maščob za prehrano, predvsem z mlečno. Previšek mleka bo pronicel na področje maščob. Obstoja pa nevarnost, da bodo zahtevali uvedbo davka na margarino, da zaščitijo mlekarstvo. V Italiji so ta davek že uvedli, na kg znaša 120 lir.

Na podlagi zakona o gozdnih sadikah, ki ga je državni svet pred kratkim sprejel in ki predstavlja prvi gozdarski zakon po letu 1945, bodo imeli lastniki gozdov sedaj možnost, nabaviti si take sadike in semenje, ki odgovarja domačim prilikam. Spricho oznake, ki jo zakon predpisuje, lahko sedaj lastnik odloči, če je seme ali sadika pripravna za gotov namen. Uvoz inozemskih semen in sadik bodo dovolili šele potem, če ne bo mogoče kriti vseh potreb z domačimi.

Avstrijski produktivitetni center je ob priliki svoje desetletnice izdal informativno spomenico, iz katere je razvidno, da se je produktivnost avstrijskega gospodarstva od leta 1952 sem občutno povečala:

v industriji od 102 na 140 točk,
v kmetijstvu delovna produktivnost od 111 na 152 točk,
površinska proizvodnja v kmetijstvu od 103 na 135 točk.

Center je organiziral in izvedel od 1950 do 1959 študijska potovanja v USA, katerih se je udeležilo 1.477 oseb.

Po cenitvah ameriškega kmetijskega ministrstva bo znašal svetovni izvoz pšenice 1959/60 okoli 35,4 milijonov ton, skoraj toliko kot lani. Vendar je opaziti pri smeri izvozov gotove spremembe. Rekordna letina pšenice v Zapadni Evropi je 1959/60 skrbila potrebe po uvozu, medtem ko se je potreba v Aziji, Severni Afriki in v državah latinske Amerike dvignila. Štiri velike prekomorske izvoznice so doslej v teku gospodarskega leta 1959/60 poslale v evropske države le okoli 40 odstotkov svoje ga izvoza pšenice. Lani je znašal ta kakih 47 odstotkov v istem obdobju.

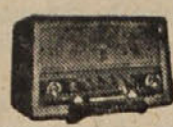
Stara gledanja v koš

»Načelne težave v kmetijstvu ne temeljijo le na problemu cen za kmetijske proizvode, temveč stojimo pred popolno revolucijo kmetijske proizvodnje«, je izjavil zapadnonemški kmetijski minister Schwarz. »Treba bo revidirati stara gledanja, ker z njimi ne pridemo več naprej. Sicer se nudi omejene izgledne znižanje cen za proizvodna sredstva, a predvsem je treba izkoristiti s poenostavljenjem obrata, racionalizacijo in specializacijo vse možnosti za pocenitev proizvodnje.« Po njegovem mnenju je na dolgo roko najpametneje uporabiti sredstva za izboljšanje in racionalizacijo kmetijskih obratov. Ob premočni proizvodnji kmetijskih pridelkov se ne da preprečiti padanja cen. Načelno pa se ne bi smelo prekrševati sklenjenih uvoznih pogodb.

Ves čas pa tudi ni mogoče honorirati presežka v proizvodnji mleka zavoljo česar se premišlujejo, da bi omejili proizvodnjo mleka na količino, ki bi jo ugotovili po povprečni količini treh let.

Poleg pametne uporabe tehničnih pripomočkov bo treba uvesti organizatorično racionalizacijo, kot n. pr. tudi važno zahtevano strukturne politike, povečati male obrate. Kjer to ni možno, naj bi pomagale strojne postaje zaustaviti še večje izdatke posamezne kmetije za nabavo lastnih strojev. Premisliti bi bilo treba tudi, kje je priporočljivo poenostavljen obratovanje. Pri specializaciji v požlahtnjevalnem gospodarstvu gre za to, da se goji le tiste vrste in se jih vskladi, ki doprinesejo najboljše ekonomski uspeh.

Obiščite mojo stalno razstavo o gospodarstvu, poljedelstvu, gospodinjstvu in tehniki (prispele novi kmetijski stroji, pralni stroji, radioaparati itd.)

JOHANN LOMŠEK

ST. LIPŠ, TIHOJA, P. Dobrla ves

Založite se z nitramoncalom!

Od oktobra dalje bodo veljale za nitramoncal nove cene, po katerih bo nitramoncal najcenejši meseca oktobra, najdražji pa v času od februarja do septembra.

Od 1. oktobra naprej bo stalo 100 kg nitramoncala v vrečah po zadrukah: v oktobru 116,12 šil., v novembru 119,12, v decembru 122,12 in v januarju 124,12 šilingov. Od februarja do septembra pa bo 100 kg nitramoncala stalo 126,12 šilingov.

Letos obeta kmetovalcem prehod od sedanjih na nove cene še posebne ugodnosti. Ker veljajo do 1. oktobra še dosedanje cene, bo letos tako rekoč od julija do novembra nitramoncal mogoče kupovati po ceni 116,12 do 119,12 šilingov za 100 kg.

Izkoristite to priložnost ter se založite z nitramoncalom v juliju in v oktobru za prihodnje posipanje.

Nevarnost krompirjeve plesni

Letošnje vreme je kot nalašč za ugoden razvoj najrazličnejših glivičnih bolezni. Posebno pa se je letos bati krompirjeve plesni pri srednjepoznem pa tudi poznem krompirju; najbolj pa je ogrožen po tej bolezni zgodnji krompir.

Zal moremo opaziti to zahrbtno bolezen šele, ko so se glive že zasidrale na krompirjevi zeli. Škoda, ki jo ta bolezen povzroči, je lahko popolna. Gliva namreč ne uniči le zelenja, ampak se preseli tudi v gomolj, ki prične gniti potem v shrambi. Semenski krompir iz takih kleti tudi ni več veliko vreden.

Kdor sadi krompir, se mora pred takimi izgubami zavarovati. Zavaruje pa se proti njim na ta način, da vsaj trikrat v presledku treh tednov škropi svoja krompirišča in to tudi tedaj, če se ni nikoder opaziti bolezni.

Trenutno je naprodaj kakih 20 bakrenih sredstev, n. pr.: Collervert, Cupravit, Cupromag, Kupfer-Kwizda, Vitigran, Coprantol in druga.

Vsem imenovanim sredstvom lahko pri mešate tudi kak insekticid proti krompirjevemu hrošču. Na ta način ubijete dve muhi na en mah.

Iskali so srečo

Vsako mlado srce si želi v življenju »najti srečo«. To so sanje slehernega mladega človeka in v življenju srečujemo pogosto prave sanjače, ki si v zamaknjenju »zidajo gradove sreče v oblaki«.

Težnja po sreči je globoko zasidrana v človekovi duši. Saj pravijo, da je človeško srce ustvarjeno za uživanje sreče in ne le zapiski s prvih strani svetega pisma, marveč tudi druga najstarejša izročila govori o izgubljeni sreči, katero je nekoč zapravil človek...

Pravijo, da bi sedanje ubogo človeško srce ne zmoglo več prenesti popolne sreče, ljudska govorica izraža to misel, ko pravi, »da mu je od sreče počlo srce.« Isto misel je nekoč povedala neka gospa, ki je žive-la v krogu svoje družine zelo srečno in zadovoljno. Ob priliki se je izrazila: »Tako smo srečni, da bi bolj ne mogli biti. Toda kar čutim, da to ne bo več dolgo trajalo; saj bi to bilo preveč.« In res je nekaj mesecev pozneje oblekla žalno obleko za umrlim možem...

Mnogo je »prerokov«, ki trdijo, da njihov nauk vodi v popolno srečo. V resnici pa so laži-preroki, ki s svojimi obeti pripravljajo bridka razočaranja — mnogim pa tudi uničena življenja. Blesk trenutne sreče jih omamlja, da ne vidijo prepada, ob katerem se v pijanosti uživanja lahkomišelnost kretajo. V iskanju sreče po krivi poti najdejo grenkost življenja...

Toda človeku je razodeta varna pot, ki ga more pripeljati do sreče. Skrivnostni menih naj jo tudi nam odkrije...

Mogočen kralj je imel edinega sina, katerega je nadvse ljubil. Karkoli si je mali kraljevič zaželel, mu je oče takoj izpolnil. Tako je bil kraljevič obložen z vsemi dobrotami tega sveta; a kljub temu ni bil prav nič srečen. Vedno je bil žalostnega obraza in nikdar ga nihče ni videl, da bi se veselo in prijazno smehljaj. To je mogočnega kralja tako bolelo, da je dal razglasiti po vsej kraljevini, da bo bogato nagradil tistega, kateremu bi se posrečilo žalostnega sina-kraljeviča pripraviti do veselja in smeha.

Na grad je prišel nekega dne častitljiv menih in kralj mu je razodel, kaj mu greni življenje. Bogato ga bo obdaroval, če mu bi sina osrečil.

Menih je odvedel sina-kraljeviča v samotno temno sobo, kjer je na papir z nevidno pisavo napisal neke besede. Nato je ukazal kraljeviču, da prižge svečo in nad njo drži oni list z nevidno pisavo ter čaka, kaj se bo zgodilo. Menih je neznankam izginil.

Kraljevič je storil, kakor mu je bilo ukazano. In glejte, kmalu so se v luči prikazale modre črke, iz katerih je kraljevič razbral: »Vsak dan stori vsaj eno dobroto svojemu bližnjemu!«

Kraljevič je bil ves prevzet in je trdno sklenil, da se bo vse življenje držal tega navodila. Kmalu je postal poln notranjega zadovoljstva in najsrečnejši v vsem kraljestvu!

ZANIMIVOSTI

Čeprav nas ima svet za »nazadnjake in mračnjake«, ki spadajo v »temni srednji vek«, je vendar prav, da vemo v zagovor takim puhlim glavam odgovoriti.

»Več jezikov znaš, več veljaš,« pravi pregovor. Takim, ki znajo mnogo jezikov, pravimo poliglot-mnogojezikičnik. Znano je, da je bil največji poliglot našega stoletja kardinal Mezzofanti. Obvladal je 72 jezikov. Njemu podoben »nazadnjak« je bil kardinal Mai, ki je razkril svetu skrivnost palimpsestov. To so stari rokopisi, ki so bili zbrisani in so preko njih ponovno pisali.

V Parizu so do sedemnajstega stoletja kapucini tvorili požarno brambo. Njih soprobratje cistercijanci pa so bili tisti, ki so prvi sestavili stroj za gašenje ognja, torej prve brizgalne.

Ali se morda zavedate, da je tudi ura iznajdba duhovnika Casiodorijusa? Izpopolnjen je Gerbert, poznejši papež Silvester II. — Prav tako se je približno 60 let pred znamenitim Mongolijem, kateremu pripisujejo izum zrakoplova, menih Bertold Gusmae leta 1720 dvignil v zrak vpricho vsega portugalskega dvora.

Oni pa, ki so »kratko- ali daljnovidni, se morajo zahvaliti za iznajdbo očal dominikancu Aleksandru Spina.

Zgodba Marije na Višarjah

Na Višarje verni Korošci zelo radi romajo. Visoko v planinah, skoro dva tisoč metrov visoko, že stoletja stoji lepa cerkev, ki je Mariji posvečena.

Da so verni Slovenci na tej gori zgradili cerkev Mariji na čast, je sama Mati božja tako hotela. Zgodilo pa se je to takole:

Bilo je poleti leta 1360, torej pred 600 leti. Kakor še danes ljudje iz Žabnic skoz vsako poletje pasejo svoje črede na višarskih planinah, tako je bilo tudi takrat.

Pastir išče ovce

Neke nedelje zvečer, ko so v dolini natanjevali zvonovi Ave Marija, je v planini pobožni pastir ves zaskrbljen iskal svojo čredo ovc. Nikjer je ni mogel najti nocoj; saj jo vendar mora zagnati v stajo, da ne pride ponoči požrečni volk in ne pomori drobnice, kakor se je to zgodilo njegovemu dedu pred več leti.

Kam so se vendar nocoj zagnale ovce, ko so vendar vedno kar same na večer prihitele do pastirjeve bajte, se zaskrbljen vprašuje pastir. Prav na vrh gore, kjer ni nobene prave paše več, kjer je samo grmičevje in brinje, tja gor so morale te prismojene ovce. Tako se je jezil ves upehan pastir, ko se je vzpenjal po strmih hribu med same skale vedno višje. Že je razmišljal pastir, kako bo te poredne ovce kaznoval, ker se mora radi njih tako potiti.

Brinjev grm v plamenih

Ko pa dospe skoro do vrha višarske gore, pa nenadoma ostrmi. Prav pod vrhom se mu nudi čudovit prizor. Pred seboj je zagledal čredo svojih ovc, ki so klečale

okrog brinjevega grma. Grm pa je bil ves v plamenih. Toda ta ogenj ni bil navaden ogenj; dajal je čudovito svetlobo, a zgori ni hotel. Stari pastir je ostal kakor prikovan in samemu sebi ni verjel, ali je res ali pa samo sanja.

Prikazen traja naprej, pastir pa se počasi pomiri ter v božjem strahu pristopi bliže h grmu ter pobožno poklekne. Tedaj pa ga objame še lepša svetloba — zdelo se mu je, kakor da je v samih nebesih — in nad grmom je jasno razločil Marijino podobo, ko v rokah Jezusa drži. Ves prevzet nad to čudovito lepoto začne moliti: »O moj Bog, če si me izvolil, da bi naj služil Mariji, božji Materi, daj, razodeni mi, kaj moram storiti.« Ni še prav izrekel, že je slišal nebeško mili glas, ki mu je rekel: »V Žabnice me nes!«

Pastir nese čudežni kip v Žabnice

Pobožni pastir je hitro vstal ter z vso nežnostjo vzel v roke čudoviti kip Marijin. Hitel je proti dolini, za njim pa so kakor v procesiji šle njegove ovce. Čeprav je medtem nastala trda noč, je bila vsa pot do vasi razsvetljena; čudežna svetloba je namreč izhajala iz Marijine podobe. Ko so v vasi zagledali pastirja s čudežnim kipom, so se mu pridružili v pobožno procesijo ter ga spremljali do cerkve v Žabnicah, kjer je stanoval duhovnik-menihi Frančiškovega reda.

»To čudežno podobo sem na Višarjih našel in sama Mati božja mi je naročila, da naj jo k Vam prinesem. Tukaj imate ta božji zaklad.« Tako je govoril presrečni pastir z višarskih planin...

((Konec prihodnjič))

Kulturni program Koroške

(+ Zdravko Zwitter)

Pred 33 leti je na zborovanju koroškega slovenskega dijaštva v Pliberku mladi in podjetni akademik Zdravko Zwitter v svojem obširnem referatu: »Osnutek za program kor. slovenske stranke« v odstavku »Kulturni program« zbral tako zanimive in še danes v celoti aktualne zahteve, da je prav, če jih v odlomkih prikazemo današnjemu mlademu rodu. Iz tega odstavka živo veje navdušenje in odločnost tedanje dijaške mladine na Koroškem, ki naj bo v izpodbudo dijaštvu, v katero tudi danes stavi zapostavljano koroško ljudstvo veliko upanja.

»Koroška slov. stranka smatra slovensko manjšino na Koroškem za kulturno celoto, ki je vzrastla v vseslovenskem kulturnem organizmu v teku zgodovine in pod vplivom fizičnih razmer v organičen, svojevredstven duhovno-čustven kompleks. Svojevredstvenost slovenskega kulturnega izživljanja temelji na naravnih zakonih in prihaja do izraza v narodnem govoru, v melodiji, v oblikovni narodni umetnosti, v posebnosti pojmovanja narave in nadnarave in njenih skrivnosti. Manjšina je v vsem svojem kulturnem izživljanju različna od večine, ki je nemške kulturne pripadnosti. Izvaja iz tega, da naj se ji da priložnost, da se bo vršil razvoj v slovenski smeri, za kar je potreben popolni stik s slovensko celoto.

Ker je slovenska koroška narodna kultura samosvoja, t. j. avtonomna, naj bo tudi organizem, s pomočjo katerega se bo dal razvoj manjšine uvesti v pravi in zakoniti tir, izraz volje in želje manjšine kot avtonomnega telesa. Koroška slovenska stranka zahteva za slovensko manjšino na Koroškem kulturno avtonomijo. Združuje naj v svojem okrilju vse, ki so po svojem kulturnem značaju, izražene na zunaj v slovenski govorici, umetnostnem izživljanju in v ostalem čustvovanju: torej v vsem, kar znači bistvo narodne kulture. Pripadniki kor. slov. rodu so vsi, pa naj se tega zavedajo manj ali bolj. Kulturna pripadnost ni objekt kupčije in trenutne volje, tudi ne strahu in sile, temveč je določena po v stoletjih vkoreninjeni posebnosti mišljenja in čustvovanja. Vsi, ki kultur-

no pripadajo slovenskemu rodu na Koroškem, naj dobijo zakonito možnost, da sami to kulturno občestvo razvijajo in vanj vpeljujejo razvijajoči se rod, ki je po vseh fizičnih in psihičnih potencialih določen za nadaljnega nosilca slovenske kulture na Koroškem.

Kulturna avtonomija naj torej omogoči vpeljavo najmlajših članov manjšine v slovenski kulturni organizem, organ za to so ljudske šole. Duh in metoda vpeljave, torej pouka, naj odgovarja temu, čemur pravimo narodnost, slovenstvo. Brez sile in v skrajni meri naj se otrok vpelje v slovensko kulturno občestvo, v katerem si bo mogel šele uravnati svoj poznejši razvoj.

Koroška slovenska stranka hoče, da se kulturna avtonomija ozira tudi na praktično dejstvo skupnosti slov. manjšine z nemško, ki sicer ni kulturna, pač pa geografska, vsled česar naj da otroku priložnost, da se v čim večji meri nauči tudi drugega deželne jezika. Toda to je po naravnih zakonih mogoče le z znanjem svojega jezika. Nemški pouk naj ne od-tuji duha otrokovega narodu in ga tlači v tuj kulturni kompleks...

Kulturna avtonomija naj skrbi za dobro učiteljstvo. To naj zajema pri vrelcu kulture, pri preprostem narodu... ter šele po zavestnem slovensko-kulturnem življenju prične razdajati pridobljeno oziroma vpe-ljavati nedotaknjeni rod v kulturno življenje. Stranka stoji na stališču, da je vsaka kulturna avtonomija brez slovensko-mi-slečega in govorečega učiteljstva nonsens in je preskrba tega pogoj avtonomiji.

Koroška slovenska stranka zahteva, da dežela in država v polni meri finančno in upravno omogočata neovirano avtonomno kulturno razvijanje narodne manjšine.

Koroška slovenska stranka se zaveda, da je doslej skozi stoletja večina prizadejala manjšini v kulturnem razvijanju globoke rane z nezmožnim učiteljstvom in napačno učno metodo. Zato koroška slovenska stranka zahteva, da se to popravi s širokogrudnim podpiranjem organizacij, ki nudijo šoli odraslim članom manjšine nadaljnji razvoj in skušajo popraviti zamujeno.

Naše gore list

19. julija mineva 30 let, odkar je za-vratna bolezen vzela našim ljudem nado-budnega 28-letnega fanta, dr. Zdravka Zwitterja. Dva dni nato je zrasla na pokopališču v št. Jakobu v Rožu gomila, po-suta z obilnim cvetjem.

Zdravko se je rodil v letu 1902., v žup-niji znanega Matija Majarja. Obiskoval je narodno šolo v št. Jakobu in nato nekaj časa celovško gimnazijo. Nestrpnost njegovi-h šol. tovarišev drugega jezika ga je pri-silila, da je moral prenehati s študijem in nato pozneje nadaljevati v Kranju. Pozne-je mu je uspelo priti nazaj in delovati kot zaveden fant, pripravljajoč se na službo svojemu ljudstvu kot izobraženec.

Po dovršeni gimnaziji je šel na Dunaj, kjer je z drugimi vred ustanovil klub slo-venskih koroških akademikov in je bil nje-gov predsednik do leta 1929. Za disertaci-jo si je izbral razpravo »Slovenske narod-ne manjšine v Avstriji«. Bila je sad nje-govega neumornega dela med narodom in z narodom. Po težkih bojih zaradi take snovi je postal doktor na dunajski uni-verzi.

»Pri delu je bil resen, v mislih globok, v družbi dober in zabaven prijatelj,« je za-pisal S. L. v »Mladiki« o njem. Vsa slo-venska društva od Brda do Pliberka so ga rada klicala medse. Zanj velja isto, kar je sam napisal v spomin peterim koroškim fantom študentom v osmrtnico: »Spi pod ro-žami in cvetjem. Ni mu hudo, ker mu življenje ni bilo praznik.« Svojih načrtov ni mogel uresničiti, ker ga je Bog prej poklical k sebi. Zapustil jih je v knjižici o zborovanju našega dijaštva v Pliberku 1927. pod naslovom »Dijaki narodu«.

Ob tem spominu kličemo naši mladini: Svetli vzori svetijo! Kličejo nove sile na plan!

NEKOLIKO LEPEGA VEDENJA:

Gospod... gospodična...

Spominjam se iz otroških let, da so ne-koč prišle tri ciganke in prosile za to in ono. Pri tem pa so z veliko radodarnost-jo sestro, preprosto kmečko dekle, obsipa-vale z »gospodično«, seveda z namenom, da bi jo ganile k večji darežljivosti. Sestra pa je bila že vsa nevoljna nad cigansko nadležnostjo ter jih trdo zavrnila: »Kaj se norčujete iz nas! Me nismo nobene gospo-dične, ko moramo trdo delati: gospodične ste ve, ko se v brezdelju samo sprehajate...«

Od takrat se mi zdi vsako tako neiskre-no in pretirano uslužno klanjanje ter na-govarjanje kar odvratno. Po pravilih o le-pem vedenju pa je taka vsiljivost seveda tudi velik pogrešek.

V življenju pogosto srečujemo ljudi, ki so hlapčevsko vzgojeni in pravi petolizci. Zanje je vsak boljši gospod doktor ali svetnik, ravnatelj ali nadzornik.

Dogodilo se je nekemu takemu nadvse prijaznemu vsiljivcu, da je nekega obrtni-ka venomer nagovarjal z »gospod direk-tor«... Obrtnik je nekaj časa potrpežljivo prenašal njegovo pretirano vljudnost, na-to pa ga je zavrnil: »Oprostite, gospod, jaz nisem nikak direktor, pač pa mizarski moj-ster, kar vam je vendar znano. Zato ni le-po od vas, da se tako norčujete iz mene.«

Za pravilo velja: prav je, da pri pred-stavljanju nagovarjaš predstavljene z njih poklicem. Pri tem pa rabi vedno njih naj-višji in najčastnejši naslov. Zelo neolika-no pa je namenoma komu pripisovati viš-ji naslov, kot ga ima v resnici. Če pa to storimo v zmoti, je seveda odpustljivo.

Tukaj tudi ne velja pregovor: »Kar je žena, to je mož« ali obratno. Zato zdravni-kove žene nikdar ne nagovarjamo: »gospa zdravnik« ali »gospa doktor«. Ta naslov bi ji pritikal le, če si ga je sama pridobila z odgovarjajočimi študiji.

V zadregi pa smo, če smo v družbi ne-omožnih dam, ki so že nekoliko v letih. Na splošno se je ustalila navada, da take dame nagovarjamo z »gospa«; dopustno pa je tudi nagovarjati jo z »gospodično«.

Najstarejši ljudje poznajo pri nagovar-janju še tudi tretjo osebo množine. Zlasti so na tak način nagovarjali duhovne gos-pode: »Naj ne zamerijo, gospod župnik« in podobno. Vedno bolj se tudi v tem ustalja pravilna rešitev: v vsej spoštljivo-sti rabimo odgovarjajočo osebo in odgo-varjajoči naslov. Tudi tukaj velja: Vsake-mu svoje!

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Pred petnajstimi leti

Z bralci našega lista kramlja Alojzij Vauti, selski župnik

(Nadaljevanje)

Drugi dan po mojem prihodu so bili že Amerikanci v vasi in vsi vojaki ujeti. Nisem se ganil iz hiše, da bi se mi ne zgodilo, kakor nekemu bivšemu sojetniku, ki so ga Amerikanci v jetniški uniformi in kapi smatrali za vojaka in ga tudi pridružili vojnim ujetnikom.

Po hišnem gospodarju sem sporočil eks-pozitu (župniku) v Marzling, da bivam v njegovi župniji. Dobri gospod mi je poslal kolar in suknjo ter potrebščine za sv. mašo. Zdaj sem tudi na zunaj postajal podobnejši duhovniku in po več kot sedmih mesecih sem spet mogel maševati. Pri tem sem šele opazil, kako zelo so mi oči opešale.

Vaščani so bili veseli, da so imeli v svoji cerkvi vsak dan sv. mašo. Naročali so maše za svoje namene in kot dar prinašali jestvine, tako, da sem z njimi prispeval k svoji prehrani.

Kake pol ure od naše vasi Grobenviecht je bil gost gozd. V njem so imeli Nemci proti letalcem zelo dobro prikrit tehnični vlak, ki je bil pravcato skladišče obleke in vseh mogočih predmetov. Amerikanci so nekaj vagonov prepustili civilistom. Vsak je smel vzeti, kar mu je ugajalo. Tudi midva k Klaesom sva ob vodstvu našega gospodarja šla tja. Večino stvari so ljudje že odnesli. Gospodar je še nabasal nekaj odej, jaz pa sem le staknil še črne prtene hlače in tanko črno poletno bluzo. Pri odhajanju sem malo zaostal in se skoraj v gozdu izgubil. Klical sem glasno tovariša in hitel v smeri, kamor je odšel. Naenkrat stopita predme dva ameriška vojaka in naperita puške name. K sreči je prihitel Klaes in jima po angleško pojasnil, kdo sva in takoj sta naju pustila mirno iti.

Zdaj sem bil že kolikor toliko duhovniško oblečen. Tudi par čevljev mi je podaril dober kmet. Trdi so bili sicer, a boljše kot cokolje. Tako sem čez 10 dni s Klaesom prisedel gostilničarju na voz in se peljal v Freising. Ko korakam sam po mestu, me nenadoma nekdo od zadaj potrka na ramo in reče slovensko: »Ali ste, ali niste?« Bil je Lojz Lušin.

»Seveda sem!« In veselo sva se rokovala. Povedal mi je, da je z mnogimi sovrstniki nastanjen v eni šoli, da imajo dovolj hrane in čakajo na odhod. Peljal me je tja. Res sem dobil tam svoje znanca Aliča, Zorka in tudi Joza in Nuža. Neverjetno, kako se je Joza odebelil od zadnjice! Ni čuda! Dobivali so hrano v gostilni na račun občine, obenem pa so iz vojaških zalog mogli kuhati v kotlu še doma. Dosti jesti in največ ležati — to pa redil!

Povedal sem tovarišem, kje je moje bivališče in jih prosil, naj me pokličejo in vzamejo seboj, ko bo možnost povratka domov.

Lepo so mi potekali naslednji dnevi. Kar udomačil sem se že pri dobrih Brand-

maierjevih. Občudoval sem njihovo vzorno družinsko življenje. Vsako nedeljo popoldne sta prišli omoženi hčerki domov, vse so sedle okoli matere. Iz materinih oči je sijala topla materinska ljubezen, v očeh hčerk pa je bilo brati globoko spoštovanje in hvaležnost.

Tudi g. župnik iz Marzlinga se je oglašil pri nas in sva lepo pokramljala. Vabil me je na obisk in temu vabilu sem se rad odzval.

„Jutri bo vroč dan“

(Še za 40-letni jubilej sv. device Orleanske)

Prinašamo še eno zgodbo iz življenja svetnice in narodne junakinje Francozov. — Glej št. 25 našega lista z dne 25. junija.

Odkar je nastopila devica Orleanska, so Francozi osvojili že tri angleške utrdbe pred Orleansom in pobili več sovražnikov nego prej v sedmih mesecih. Pa tudi Francozi so imeli občutne izgube in zato so francoski poveljniki sklenili, da za nekaj časa prenehajo z bojem. Sklenili so, da se drugi dan, 7. majnika (1429) ne bodo bojevali.

Prišla je devica in sporočili so ji svoj sklep. Ivana jih je strogo pogledala in rekla: »Vi ste se posvetovali s svojim vojnim svetom, jaz s svojim. Bodite prepričani, da se bo moj nasvet obnesel in bo izvršen, in vaš bo izgubljen.«

Predno je šla spat, je rekla svojemu spovedniku, patru Paskerelu: »Častni oče, prositi vas moram, da jutri še prej vstanete nego sicer. Biti morate ves čas pri meni, kajti jutri bo vroč dan. Jaz bom tukaj ranjena« — pokazala je na prsi — »in vi morate biti v bližini, da me boste zadnjič spovedali, če bo rana smrtna.«

Poveljnik mesta Gaucourt (Gokur), je ukazal, da se morajo vsa mestna vrata zapreti. Stotnik Vitry je imel službo pri Burgundskih vratih. Zjutraj je prišla s svojo četo in je hotela iz mesta. »Nihče ne sme zapustiti mesta!« je zavpil Vitry. Postavil je svojih 50 mož, da so tvorili živ zid pred vrati. Par jezdecev iz Ivanine čete je stopilo naprej in so zahtevali ključ. Stotnik jih ni dal. Tedaj je jezdila devica proti njemu s praporom v roki. »Odpril« mu je zaklicala. Vojaki Ivanine čete so se pripravljali, da se spoprimejo s stotnikovimi vojaki, ki so stražili vrata. Ivana je zaklicala svojim ljudem: »Nočem, da se Francozi borijo proti Francozom. Vzemite svoje sekire in odprite tam mala vrata. Razrušite del zida. Bojujte se samo, če vas bodo vojaki tega častnika pri tem ovirali.«

Stotnik Vitry se je udal in je izročil ključ. Odprli so vrata in Ivanina četa je odšla iz mesta. Ko je kmalu nato prišel poveljnik

Na Binkošti in v ponedeljek sem imel božjo službo s pridigo. V torek pa se s kolesom pripelje Alič in naznani: »Jutri odidem! Ali greste z nami?«

Seveda sem se razveselil novice. Domov morem! A obenem mi je bilo kar težko ločiti se od dobrih Brandmaierjevih. Kar sem mogel nesti sem nabasal v punkelj. Oblekel pa sem se v italijansko uniformo, ki jo je domača hči dobila. S pristrčno zahvalo sem se poslovil od dobrih ljudi. Vsako leto jim za obletnico gostoljubnega sprejema pišem, da jim pokažem trajno hvaležnost za izkazano dobro delo. Popotnik sem bil, tujec, lačen in opešan, pa so me tako usmiljeno sprejeli...

(Dalje prihodnjič)

mesta, mu je stotnik rekel: »Drugič rajši postavite kakaga nadangela. Mogoče on more zadržati devico, jaz je ne morem.«

Ko so francoski poveljniki v mestu zvedeli, da je Ivana s svojo četo odšla, so rekli: »Ne moremo je pustiti same zunaj. Zatrobite alarm. Čim prej bomo pri njej, tem bolje.« In odšli so s svojim vojaštvom za Ivano. Ta pa je medtem svojo četo postavila v polkrogu okrog utrdbe Turel. Tukaj je bila najmočnejša angleška posadka. Poveljeval ji je Viljem Glasdal, ki mu je glavni poveljnik Talbot najbolj zaupal. Glasdal je zaprisegel, da bo devico ujel in jo kot čarovnico sežgal. — Francoski general Dunois (izg. Dinoá) je rekel: »Angleži bodo vse storili, da utrdbe Turel ne izgubijo. Kajti če jo izgubijo, bi morali prenehati oblegati Orlean.«

Devica je skočila s konja in je pokazala svojim vojakom na zid utrdbe. Prislonili so lestve. Ivana je že plezala po lestvi navzgor s praporom v roki.

Dinoá je rekel: »Angleži si ne morejo dovoliti, da izgubijo Turel, a mi si ne moremo dovoliti, da izgubimo devico.« In v množičnem napadu so se zagnali proti Turelu. Zdaj je bilo prislonjenih na trdnjaski zid že ducat lestev. Više in više se je dvigal prapor devičin, in bela svila prapora se je bleščala v jutranjem soncu.

In tedaj se je zgodilo. Devičin prapor je začel nihati sem in tja, se je nižal in nežna postava, ki ga je držala, je strmoglavila v trdnjaski jarek. Francozi so zavpili od strahu: »Devica je mrtva!« — Glasdal je stal visoko zgoraj na vrhu. Hladno je rekel: »No, torej! Odprite vrata! Ven iz trdnjave! Poglejte, če je prekleta čarovnica mrtva! Če ne, ujemite jo! Stavim petdeset zlatov na njeno glavo — mrtvo ali živo!«

Škripaje so se odprla trdnjavska vrata, Angleži so udrli iz trdnjave in se zagnali proti Francozom. Francozi so se začeli umikati, a ne vsi. Neki francoski častnik je skočil s peščico mož v jarek in je nesel devico iz jarka. Krili so jo z lastnimi telesi in se borili kakor besni. — Od zgoraj se

je oglasil glas Glasdalov: »Kaj pa je? Ali je še vedno nimate?« Niso je imeli. Francozom se je posrečilo, da so devico spravili na varno. Ivana je odprla oči. V prsih ji je tiščala puščica. Puščica je predrila oklep in se globoko zarila v telo. Devica je jokala in klicala po spovedniku. Poslali so po patra Paskerela. Ta je hitro prišel. Vsi so se umaknili. Potem so videli, kako ji je pater dal odvezo. Čez trenutek je pristopil k njim. »Sedaj morete priti bliže,« je rekel. »Ona to hoče.«

Prišli so. Devica ni več jokala. Smehljala se jim je. »Potolazena sem,« je rekla. »Duša je zdrava, zdaj pride telo na vrsto.« Prijela je puščico, ki ji je tiščala v prsih, in jo potegnila iz rane. Rana je močno krvavela. Pritisnili so ji na rano v olivnem olju namočeno krpo in so jo obvezali. »Kako poteka bitka?« je vprašala. Dunois je odgovoril: »Ne posebno dobro. Ukazal sem umik.«

»Ne, ne umikal!« je zaklicala. »Nobenega umika!« — »Vstati moram,« je rekla in je poskušala vstati. Predno so ji mogli pomagati, je že stala na nogah. Počasi, a visoko zvrnana je odšla, ne da bi pogledala nazaj. »Kmalu pridem nazaj,« je rekla. — Odšla je v vinograd. Tam je molila. Čez četrte ure se je vrnila. Njen korak je bil zdaj trden in njene oči so žarele. — »Mojega konja!« je rekla. »Moj prapor! Za meno! Danes je naš dan!«

Branilci, Angleži, svojim očem niso verjeli, ko so Francozi zopet napadli. In groza jih je obšla, ko so videli v sredi prve vrste devico z vihrajočim praporom.

Videli so jo, kako je z lestve padla v jarek. Vedeli so, da jo je zadela puščica angleškega lokostrelca — in zdaj je bila zopet na svojem konju, s praporom in vsem.

»Čarovnica je,« so rekli. »Ne more biti samo človek. Z demoni se ne moremo bojevati.«

Glas device je zvenel glasno in jasno skozi bojni hrum: »Glasdal, Glasdal, udaj se Kralju nebes! Imam sočutje s teboj in s tvojimi ljudmi.«

Glasdal je krepko klet. Njegova stvar je stala slabo. Umakniti se je mogel samo še preko lesenega mosta, ki je vezal predtrdnjavo z glavno trdnjavo. Glasdal se je z vojniki umikal čez most.

Ivana je dala znamenje s praporom. To je pomenilo, naj s topovi streljajo na most. Prvi strel je naredil v mostu luknjo. Naslednji trije streli, hkrati izstreljeni kot salva, so zrušili gručo angleških častnikov, med njimi Glasdala samega.

Preko njihovih trupel so zasledovali Francozi branilce trdnjave. Še zadnji besni boj za glavno utrdbo in trdnjava je padla v roke Francozov.

Z izgubo trdnjave Turel so Angleži prenehali z obleganjem Orleansa.

Bil je vroč dan in Ivana bi bila skoraj izgubila življenje. Toda njena naloga tedaj še ni bila končana. Morala je še prej peljati prestolonaslednika v Reims, da je bil tam kronan za kralja. Po dovršitvi te naloge jo je čakala smrt na grmadi.

Visoška kronika

1. Dr. Ivan Tavčar

I.

Rodil sem se v Gospodovem letu 1664. na dan svetega Izidorja, in sicer ravno tu na Visokem. Oče mi je bil Polikarp Khallan, tudi Khallain, lastnik dveh kmetij na Visokem, mati pa mi je bila Barbara Khallanin, tudi Khallainin, rojena na Suhi kot druga hči ondotnega kmetovalca Volka Wulffinga.

V mali cerkvi sv. Martina me je na ime svetnika Izidorja krstil gospod Karel Ignacij Codelli, takrat župnik v Poljanah. O krstu se je govorilo po vsej dolini. Imel sem osem botrov: štiri moškega in štiri ženskega spola. A pri krstni pojedini se je spilo toliko črnikalskega vina, da sta se boter Kožuh s hriba Sv. Sobote in boter Hmeljinec s hriba Sv. Volnika sporekla in skoraj do krvi stepla. Zaradi tega so previdne ženske že tedaj govorile, da otroče, ravnokar rojeno in na Kristovo vero krščeno, ne bo imelo sreče na svetu. Ta govorica — božji Porodnici bodi potoženo! — se je pozneje dobro izpolnila, kar bo vsakdo izprevidel iz tega mojega pisanja, h

kateremu sem se odločil, ko sem bil, kakor drevo v zimi, brez listja in soka.

Boga pa le hvalim, ker mi je podelil toliko moči, da mi ni odpadlo pero, dokler ni bilo zapisano, kako sem grešil, kako klical božjo jezo nase in kako sem delal premalo pokore zase in tudi za svojega očeta Polikarpa Khallana, ki ni živel ne pravično, ne Bogu dopadljivo.

Že otroška leta so mi bila v nadlego, in težo življenja sem občutil na sebi ko breme, mučno in grenko.

Kdo je bil moj oče Polikarp? Od kod je prišel? Kje je bil poprej? Bog ve!

O vsem tem takrat še ničesar nisem vedel, samo to sem občutil, da je Polikarp Khallan trd, teman in brezsrčen gospodar, kateremu ni nikdar posijalo sonce v dušo. Čez vse mere je delal grdo s svojo zakonsko ženo, katera mu je rodila mene in pet let mlajšega brata Jurija. Naša hiša ni bila hiša božjega blagoslova. Imeli smo več nego drugi, posedovali smo vsega dosti, a pod nobeno streho se ni tako malo molilo in tako obilo preklinjalo, kakor ravno pod našo. Gospodar je poznal kletvino celega sveta. Preklinjal je v jeziku, kakor ga govori ljudstvo v tej okolici, ali hudiča je klical tudi v jezikih, katere govore narodi po tujih deželah. Pozneje, ko me je zaneslo

med tujce, sem se zavedel, da je preklinjal po nemško, po laško in celo po španjolsko. Ko je umrl, je nesel torej s sabo na koše samih krvavih grehov, tako da še danes molim, da bi v nebesih izpregledali Polikarpa Khallanu njegove grehe, ker drugače ne vem, kako naj izhaja na onem svetu pred svojim Sodnikom.

Ko sem se začel zavedati svojega življenja, je bil oče že petdeset let star. A visok je bil kakor jablana in hrust kakor medved, ki trga ovce po Blegasu. Govoril je malo besed, pa nobene prijazne, in na hlapce in dekle je prežal, da niso postopali in zanemarjali dela. Kogar je zalotil brez dela, ta je bil tepen, da se je Bogu smilil in da je dosikrat komaj življenje odnesel.

Bog mi je priča, da je bila mati Barbara najboljša gospodinja in da je z varčevanjem na vse mogoče načine množila imetek gospodarju. Ta pa se ni sramoval, pred otroki in pred posli udariti jo mnogokrat po tankem obrazu, da se ji je vlila rdeča kri po licu in suhih čeljustih. Koliko je prejkala ta mučena ženska, ve samo Mati božja, ki je štela v nočeh solze ponižne in v trdo usodo vdane moje matere. Usmiljenja ni poznal divji in razjedeni visoški gospodar; kričal je pod težkim bremenom,

ki si ga je bil sam navalil nase, tako da je tudi on v nočeh ječal in stokal, kakor da bi pri živem telesu tičal globoko v črni zemlji.

Odkar smo bili dobili Jurija, ni več spal pri svoji zakonski družici. Otroka z materjo sva prenočevala v gorenji hiši. Zase pa si je oče izbral svoje prenočišče v kleti. V to klet je podnevi prihajalo le malo svetlobe pri dveh nizkih in zamreženih oknih, pri stenah pa je vlažnost silila iz ometa in v debelih kapljah lezla po črnem zidovju. — Tu si je — kmalu po rojstvu brata Jurija — stolkel nerodno ležišče, ki si ga je sam postiljal in h kateremu ni imela pristopa ne žena, ne dekla.

Ko sem postajal starejši in ko me je včasih zvabila svetla luna s postelje, sem se pritihtapil pred klet in čul sem, kako je oče kričal v spanju, kako je odganjal nekoga od postelje, kako je tulil in hropel. Ni ga užival počitka v nočeh in nekdo je moral valiti skalo po njem, tako da je strec obupaval pod njo, kakor da je zagazil pod mlinsko kolo, ki ga je globoko v vodi trlo in stiskalo, da ni mogel premakniti uda in ne dati duška zaprti svoji sapi.

Bil sem star dvanajst let. Takrat me je mati prvič peljala v mesto.

(Dalje prihodnjič)

Prei nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

Verno ljudstvo je sedelo v travi, klečalo in pobožno molilo. Med sv. mašo se je glasilo ubrano petje.

Cerkvenemu delu je sledil zadrugi del. Predsednik zadruga Kumer Mirko, pd. Črčej na Blatu se je najprej zahvalil mestnemu župniku za blagoslovitev in sv. mašo, nato pa pozdravil častne goste, zastopnike sosednjih zadrug in oblasti ter udeležence od blizu in daleč. Nato je podal zgodovino zadruga, ki jo je ustanovil pred 50 leti nekdanji libuški župan Kralj Stefan. Zbral je okrog sebe 26 zadrugnikov in kupil pašno posestvo pri Štubarju. Ko je leta 1920 meja ločila njegov dom od Avstrije ni mogel več vršiti poslov predsednika. Nasledil ga je Milač Alojz iz Blata. On je vpisal do tedaj v Ljubljani včlanjeno zadrugo v celovški zadrugi register ter ji predsedoval dolgo vrsto let. Varčeval je zadrugi les, se mnogo trudil za zadrugo nesebično in pošteno. Zaradi preza-posebnosti je oddal svoje mesto Janezu Kosu, pd. Kosovemu očetu. Ta je bil predsednik vsa leta vojne. Ukazoval pa mu je znani Teppon. Zadrugo so ponemčili in posekali na posestvu ogromne količine lesa. Po vojni je rajni Kos zadrugo spet obnovil. S pomočjo Zveze slov. zadrug in države se je postavilo novo gospodarsko poslopje, pregradil pašnik v več predelov. Zaradi starosti je pred osem leti oddal oče posestvo sedanjemu predsedniku. Njemu zvesto pomagata Martin Zechner, brat mil. g. kanonika kot gozdarski izvedenec in Jožef Broman, pd. Juri kot strokovnjak za pašo in živino. Obema se je za njuno delo javno zahvalil. Spomnil se je tudi pastirjev, ki so na posestvu pasli in tam stanovali, posebno Janeza Podlesnika, katerega so Gestapovci poleg 13 sosedov odpeljali v taborišče smrti. Samo član Gutovnik se je vrnil komaj še živ, ostali so zgoreli v krematorijih. Zahvalil se je še sedanjemu pastirju Piko Janezu za zvestobo, saj že 19 leto pase na posestvu.

Zadruga je odlikovala starega predsednika Milača z diplomom in primernim darom. Tudi Zveza slov. zadrug je podelila več nagrad in daril.

Vsa slovesnost je bila živa podoba življenja slovenskega naroda: Križ, ki ga je obnovilo verno ljudstvo, ter lipa, ki vsako leto znova zeleni, čeravno udarjajo strele vanjo.

SELE

(Naši dijaki in dijakinje)

V minulem šolskem letu je iz naše fare obiskovalo gimnazijo 11 dijakov, med njimi pet deklet. Na Plešivcu je z dobrim uspehom dovršil gimnazijo Gustl Januš, ostalih 10 pa je obiskovalo gimnazijo za Slovence. Le eden od teh ima jeseni popravni izpit, vsi drugi so dobro izdelali, dva celo z odliko. Za vstop v prvi razred v prihodnjem šolskem letu so že napravili sprejemni izpit trije dečki. Veseli smo naše nadobudne in ukaželjne mladine.

ST. JAKOB V ROŽU

(Občinske zadeve)

Na seji občinskega odbora v St. Jakobu minuli teden so razpravljali o tekočih zadevah. Med drugim je bila na dnevnem redu razprava o prispevku za glavno šolo, ki nam je odmerjen v znesku 175.000 kar je vsekakor velika obremenitev za našo občino, ki je doslej, ko je sama v celoti vzdrževala glavno šolsko poslopje ter skrbela za učne pripomočke, izdala v te namene letos le okrog 50.000 do 70.000 šil. To je »blagoslov« nove uredbe. Kot najemnino za šolsko poslopje pa dobiva občina nazaj le 5000 šil., čeprav je zahtevala 12.000, toda Zveza glavnih šol na to ni pristala. Občinski odbor je zaenkrat sklep o prispevku odložil, vendar vse izgleda, da bo to zadevo rešil čas in sicer v breme občine.

Druga pereča točka je bila razprava o pristopu k takozvani »upravni skupnosti« (Verwaltungsgemeinschaft), ki bi naj združevala občine našega okraja glede gotovih upravnih zadev. Med drugim bi naj ta skupnost s svojimi prispevki tudi vzdrževala del uradništva okrajnega glavarstva, ki se peča z omenjenimi upravnimi zadevami in je bilo dosedaj plačano iz deželnih sredstev. Pravila za to »skupnost« so že dalj časa izdelana in leže na občini. Ker po eni strani ni pričakovati, da bi po novi ureditvi uprava hitreje in bolje funkcionirala, pač pa je gotovo, da bo ta skup-

nost prinesla občinam nove obremenitve, se odbor ni mogel dokončno odločiti in zadeva je bila zopet odložena.

Občina ima že več let zavarovanih proti neizgodi 30 članov prostovoljne požarne brambe in je doslej plačevala letno premijo 150.— šil., kar je še šlo. Sedaj pa je odbor sklenil to zavarovanje preurediti in bo morala odslej plačevati letno zavarovalno premijo v znesku 1400 šil.

Končno velja še omeniti vprašanje krajca, kjer bi naj stal novi občinski otroški vrtec, čigar gradnja je bila sklenjena že pred časom. Že na prejšnji seji je bil z večino sprejet sklep, da bodo pozidali poslopje vrta poleg sedanjega šolskega poslopja, proti predlogu nekaterih odbornikov, da bi naj vrtec stal poleg občinske hiše. Večinski sklep je iz zdravstvenih in vzgojnih vidikov povsem nerazumljiv, kajti šola je povsem nekaj drugega kot vrtec. Ena ustanova bo drugo pri delu motila, poleg tega bo pa zaradi bližine in povečanja števila otrok tudi povečana nevarnost za razne epidemije. Razlaga je menda samo ena. Vrtec pri šoli bo mnogo bolj pod vplivom učiteljskega, ki je na naši šoli že po tradiciji povečini nemško nacionalno usmerjeno. Pa saj je to bil tudi razlog za to, da se poleg v naši občini že obstoječega in vzorno vodenega otroškega vrta č.č. šolskih sester ustanovi še eden, čeprav zanj ne bi bilo njune potrebe. In to brez ozira na velike stroške!

Posebni pododbori so podali svoja poročila. Med drugim je gradbeni pododbor poročal, da bo na zahtevo prizadetih popravljena pot na Brdo.

ST. ILJ

(Smrt Vanževovega očeta)

Pred kratkim smo se za vselej poslovili od 81-letnega Vanževovega očeta z Otoža.

Lepo število pogrebcev je spremlilo pokojnika na njegovi zadnji poti na farno pokopališče. Rajni je bil vse življenje mirnega značaja, dober gospodar in zvest sin našega rodu. Prijetno je bilo z njim se pogovarjati, kajti laži in hinavščine ni poznal.

Zato nas pa je užalostilo, ko so se na grobu od njega vsi, razen enega sina, ki je ostal v vsem najbližje očetovemu zgledu in njegovim naukom, poslovili v drugem jeziku in ne v domačem, v katerem je pokojnik tako rad govoril. Bil je vsekoli vren človek in zvest bralec slovenskih listov. Pokoj njegovi duši v domači zemlji, težko prizadetim svojcem pa naše sožalje.

BILČOVŠ — LJUBLJANA

(Nova maša koroškega rojaka R. Mihorja)

V župni cerkvi Trnovo v Ljubljani je v nedeljo 3. 7. t. l. pel novo sv. mašo č. g. Roman Mihor. Razveseljen je bil ta dogodek ne samo za tamošnje župnije, ampak še prav posebno za številne udeležence iz Koroške. Ker je oče novomašnika Robert Mihor doma iz Bilčova na Koroškem, se je lepo število sorodnikov in znancev iz Koroške zbralo, da počastijo s svojo prisotnostjo pomebni dogodek, ko je stopil sin našega rojaka pred božji oltar. Nebo nam je naklonilo krasen sončni dan, dasi je na predvečer močno deževalo. Številna množica udeležencev je napolnila lepo in dostojno okrašeno cerkev v Trnovem, katera pa kljub svoji precejšnji razsežnosti ni mogla sprejeti vseh, ki so prihiteli, da bi bili deležni milosti dneva, ki ga je res, v pravem pomenu besede, naredil Gospod.

Č. g. novomašnik je stopil pred oltar ter z lepim visokim glasom zapel hvalnico Gospodu za milostni sprejem v vrsto njegovih služabnikov in na koru je z zbranim in močnim vodenim petjem odgovarjal pevski zbor. Pridigar je v kremenitih in izbranih besedah predložil novomašniku in vsem navzočim vernikom vzvišenost in lik novomašnika, katerega delež je borba in zmagovanje težav življenja v povezavi s križem Kristusovim. Po končani prvi sveti daritvi je razprostrl mladi duhovnik svoje roke ter podelil zbrani množici svoj novomašniški blagoslov. Iz svetišča se je začel razgrinjati val vernikov, kateri je napolnil veliki predcerkveni prostor. Polno navdušenja in s tolažbo v srcu se je nato ljudstvo razšlo.

Dolga vrsta povabljenih gostov pa se je pomikala proti domu novomašnika v Devinsko ulico 5, kjer je zasedla pripravljene prostore v lepo okrašeni delavnici (oče novomašnika je tesarski mojster), ki je

bolj sličila kaki hotelski dvorani. Na novomašnem slavlju so se vrstili nagovori, pri katerih so duhovniki in laiki izrekli novomašniku svoja voščila in čestitke. Navzoč je bil tudi koroški rojak, sedaj kano-nik ljubljanskega kapitlja preč. g. dr. Arne-jec, kateri je kljub svojim 82 letom ognjevitno spregovoril in izrazil svoje veselje nad tem, da je v beli Ljubljani ta dan daroval prvo sv. daritev sin koroškega rojaka. Za dobro in razigrano razpoloženje pa je skrbel pevski zbor »Kluba koroških Slovencev«. Njih pesmi so nas vse pritegnile nase in nas zazibale v domačnost naše koroške zemlje. Tako nam je le prehitro minilo lepo slavlje.

ST. STEFAN V ZILJSKI DOLINI

(Vrnil se je dušni pastir)

Po dveh mesecih so se naš preč. g. župnik zopet vrnil med svoje farane. Noga se je toliko zboljšala, da zopet morejo opravljati sveto mašo. Z veseljem so prišli domov, kjer uživajo domačo postrežbo in dober zrak. Pri č.č. sestrah elizabetinkah so jim zelo lepo postregli. Imeli so mnogo obiskov in vendar so najbolj želeli priti kmalu nazaj. Bog jim daj še mnoga leta med nami!

Globoka vernost Vzhoda v ljudski umetnosti

Razstava „Ljudska umetnost vzhodne cerkve“, ki je te dni odprta za občinstvo v prvem nadstropju deželnega muzeja v Celovcu, je brez dvoma ena izmed najbolj zanimivih in posrečenih prireditve, te naše deželne ustanove. Pri otvoritvi je dr. Mais, kustos „Muzeja za narodoslovje“ na Dunaju, iz čigar zbirke je prišel material za celovsko razstavo, podal v kratkem, zgoščenem referatu — temeljne poteze vernosti vzhodnoevropskih, povečini slovanskih ljudstev ter označil njene izraze v ljudski umetnosti. Po letu 1054, ko se je vzhodna Cerkev ločila od zapadne — rimske, je s slednjo sicer ohranila bistveno dogmatično istovetnost, šla je pa v bogoslužju in zunanjih pojavih verskega udejstvovanja naprej po svojih, že od Grkov prevzetih potih. Vendar je grški tradiciji slovanski svet dal svoj lastni pečat, ki prihaja do svojega najbolj značilnega izraza v globoki vernosti in naravnosti otroški jdanosti Mariji, Bogorodici imenovani. Dr. Mais je razložil nastanek in pomen ikon (svetih podob) ter njih čiščenja kot prikazov božanstva. V razliko od zapadnih svetih podob, ki so povečini delo posvetnih slikarjev in se oslanjajo na žive modele, so ustvarjalci vzhodnih ikon bili menihi, ki so se za slikanje svetih podob pripravljali ne z iskanjem lepih obrazov na modele, ampak z molitvijo in postom. Slikali so brez modelov, zato so njihove podobe v resnici le zunanje predstave notranje podoživete Boga. Ikon ni ustvarila človeška fantazija, temveč po navdihu božjem vodena roka slikarja, ki je v tem bil samo orodje božje volje. Zato izžarevajo vzhodne ikone toliko bolj pristno notranjo vernost in poduhovljeno lepoto. Ikonopisci niso uporabljali oljnatih barv temveč posebno jajčno zmes, ki je imela to lastnost, da je vpijala vase dim svez, kar se pa ne dogaja pri oljnatih slikah. Zato so slike v teku stoletij rahlo počrnele in nastale so slovite „črne“ Madone, med katerimi je najznamenitejša Kraljica Poljske, Marija Čenstohovska.

BLAČE V ZILJSKI DOLINI

(Birma)

Za našo faro je prišel letos po osmih letih čas škofove vizitacije in birme. Res dan, kakor si ga lepšega ne moremo želeli, je bil letošnji dan svete birme, 5. julija. Prezvisehi nadpastir so podelili 41 otrokom zakrament svete birme in jih potrdili v vojščake Kristusove. V pridigi so nam razložili namen škofove vizitacije in nas pozivali k lepemu življenju po načelih katoliške vere. Pohvalno so izrazili svoje veselje, ki ga imajo z blaško župnijo, ker je dala lansko leto krški škofiji duhovnika. Prosili so nas za molitev, da bi jih še več sledilo lanskemu novomašniku, preč. g. Janezu Schmidtu.

Po škofovi sveti maši so preč. g. župnik iz Čač v lepi domači besedi pridigovali o zakramentu in ceremonijah zakramenta Svetega Duha. Bog daj, da bi mladina rasla v živi veri in lepih čednostih.

Popoldne so prevzvišeni g. škof med petjem Marijinih pesmi delili blagoslov malim otrokom kakor Kristus, ki je rekel: »Pustite male k meni priti in ne branite jim, ker njih je nebeško kraljestvo.«

Bogu hvala za vse milosti, ki smo jih smeli prejeti!

Filmska ocena

ZNANKI ZA OCENO FILMOV: I = priporočljiv za vse; Ia = priporočljiv za odrasle in zrelejšo mladino; II = za vse; III = za odrasle in zrelejšo mladino; IV = le za odrasle; IVa = za odrasle s premislekom; IVb = za odrasle z resnim premislekom; V = odsvetujemo; VI = odklanjamo; + ga priporočamo; ++ film je res vreden, da si ga ogledamo.

Pliberk

Sobota, dne 16. in nedelja 17. 7.: Die grünen Teufel von Monte Casino (IV). — Torek, dne 19. 7.: Mord in der Sierra Nevada (IV).

Bistrica v Rožu

Sobota, dne 16. 7.: Zeugin der Anklage (IV). — Nedelja, dne 17. 7.: Die schöne Lügnerin (IIa).

MALI OGLASI

Trgovsko podjetje Rutar v Dobri vesi vzame vajenka za konzumni oddelek in vajenka za tehnični oddelek (Eisenhandlung). Pogoji: glavna šola, znanje obeh deželnih jezikov. — Prehrana in stanovanje po želji v hiši. (Vzamemo tudi Rožane).

Kupim stanovanjsko hišico, ali „kajžo“, najraje na kmetih. Ponudbe na upravo lista pod značko „Takoj plačam“.

Razprodaja blaga zaradi likvidacije

15 odst. popusta dobite pri nakupu vseh komadov pohištva

V MÜBELHAUS RUDOLF SLAMA
Klagenfurt, St. Veiterstraße 15

Po oblasteh odobrena razprodaja do 31. avgusta 1960

**Najnovije kmetijske
stroje, štedilnike, pralne
stroje. Gospodinske po-
trebčine**

ugodno in na obroke pri

HANS WERNIG

KLagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 18. 7.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Slovenske pesmi in melodije. — 17.55 Pomenek z ženami. — TOREK, 19. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Pod domačo lipo... — SREDA, 20. 7.: 14.00 Poročila, objave. Domači vrt. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 21. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Iz domačih gajev. — PETEK, 22. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Morda uganete? — SOBOTA, 23. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 24. 7.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.